Published and distributed under permit (No. 761), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА" "LIBERTY"
виходить три рази на тиждень ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ
видає „УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA" ("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER published three times a week Tuesday, Thursday and Saturday, by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium. Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 1-го ЛИПНЯ 1920. ЧИСЛО 79. — VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JULY 1, 1920. No. 79.

ЛЯХИ ОПОРОЖНЯТЬ ГАЛИЧИНУ

ПОЛЯКИ ЗБИРАЮТЬ МАНАТКИ І ВТІКАЮТЬ З ГАЛИЧИНИ.

Бояться російських большевиків.

ПРАГА, 28. червня. — Польща приготовляється до виопорожнення своєї армії зі Східної Галичини, бо боїться наїзду російських большевиків. Так подає празька часопись „Народні Листи". (Не тільки можна сподіватися, але певною річию є, що ляцька розбишацька банда мусить опустити українські території. Але хто відплатить їй за заподіяні злочини? Єсли не ми, то проклятте спаде на ляцьку злочинну банду та на її діти і у своїй власній крови обмиє завдані нам рани).

СЕМЕН ВІТИК, ГОЛОВА ТРУДОВОГО КОНҐРЕСУ ЖАДАЄ ПРИЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ.

Називає Петлюру узурпатором.

ВІДЕНЬ, 10. червня. — Семен Вітик, голова трудового конгресу, вислав на руки ради народніх комісарів російської совітської Республіки в Москві радіотелеграму, якої зміст в скороченню представляється як слідує:

Події на Україні примушують мене, голову Трудого Конгресу, забрати голос і заявити слідуюче:

Всеукраїнський Трудовий Конгрес, постановив законом, що до часу, поки Трудовий Конгрес, який свої повні наради мусів перервати з приводу наїзду російських большевиків на Україну, не збереться на дальші свої засідання, тимчасово верховною владою України являється Директорія. Вона отже є в праві заступати через свій уряд інтереси Української Народньої Республіки. Директорія не сміла ані в цілости, ані поодинокі її члени зрікатися української землі і вводити чужу військову силу на українську територію без згоди Трудового Конгресу.

Голова Директорії С. В. Петлюра, заключаючи умову з головою польської держави, зломив безперечно основні закони і викликав державний переворот.

Позаяк такого зломання конституції Трудового Конгресу допустився тільки голова Директорії С. В. Петлюра — він являється в очах українського народа узурпатором і як такий тратить право промовляти від імени Української Народньої Республики.

В звязку з повисшими виводами заявляю, що всі явні і тайні договори члена Директорії С. В. Петлюри з головою польської держави Пілсудським, хочби й затверджені польським урядом і соймом, не можуть мати для України ніякого значіння й обовязуючої сили.

Вина за те, що Трудовий Конгрес не міг досі більше як рік зійтися, лежить в першій мірі в імперіялізмі російських большевиків.

Я, як голова Трудового Конгресу, котрий не є розвязаний, а тільки праця його припинена, звертаюсь до російського совітського уряду з пропозицією приступити негайно до мирових переговорів на основі визнання державної незалежности Української Народньої Республіки зі сторони російського совітського уряду.

Умови, на яких моглоб доконатися замирення двох воюючих великих народів: українського і російського, пропоную такі:

1. Припинення війни між Україною і Росією і обдумання негайних кроків в ціли припинення і усунення оружного нападу реакції на території України.

2. Визнання Російською Совітською Республікою суверенности і незалежности Української Республіки в її етнографічних межах з взаїмним визнанням Української Народньої Республіки Російської Совітської Республіки.

Всяке проволікання питання про мир з боку совітського уряду Росії після сеї ясно висловленої конкретної пропозиції що до миру представником Трудового Конгресу, будуть ще далі характеризувати політику російського совітського уряду, як змагання держать Україну на ролі завойованої кольонії Московщини в цілях економічного визиску і для торгу богацтвами України на світовому ринку.

Маю надію, що російський совітський уряд такого закиду на себе перед усім культурним світом взяти не схоче.

ГЕНЕРАЛ ВРАНҐЕЛЬ ПОСТУПАЄ НАПЕРЕД.

Потребує одежі, черевиків і медицин.

ВАШІНҐТОН, 29. червня. — Міністерство заграничних справ в Вашінґтоні дістало звідомлення з полудневої Росії, що населення, яке находиться під контролею генерала Вранґеля, потребує одежі, черевиків і медицин.

Звідомлення подає рівнож, що війська генерала Вранґеля занимають територію величини яких 22 тисячі квадратових миль, та що се є дуже богата земля з великими засобами збіжа. На тій території живе яких 2 міліони людий.

Війська генерала Вранґеля є вірні, послушні і повні военного духа. Від часу до часу приходить до завзятої боротьби.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

БОЛЬШЕВИЗМ ПІДСТАВОЮ ЗАВОРУШЕНЬ В ІТАЛІЇ.

Заворушення повстають зі спільної причини.

РИМ, 26. червня. — Звідомлення, які приходять з ріжних частий Італії, дають до зрозуміння, що всі заворушення які мали місце останними днями, мають спільний характер і спільні причини, а іменно соціяльний переворот в цілім краю.

В Кадорі, коло Венеції, вивішено на міськім ратуши червоний прапор. Лінії телеграфічні поперетинано а зелізничі шляхи заблоковано. Військо було примушене уживати крісів і панцирних возів. Подібно діялося в Лоцо, Колязо, Домеґе, Брібаско і Ронколе. В Піомбіно заворушення вибухло нагло. Прийшло до боротьби з поліцією і по обох сторонах зістало богато вбитих а ще більше ранених. Анархісти в Анконі успокоїлись по завзятій боротьбі з військом і поліцією.

Семеон Шнайдер, головний провідник комуністично-анархістичної партії вмер в шпиталі від ран завданих йому в попередних битвах. Підчас дебати в палаті депутатів, соціялісти зажадали виопорожнення італійських військ з Албанії. Премієр Ґіолітті відповів на се, що правительство не посилає військ до Албанії, а при тій нагоді зазначив, що він вповні годиться на независимість Албанії. Був час — говорив премієр — коли Албанія могла осягнути повну независимість, але не нині, коли там запанувала анархія.

ФЕРЕНБАХ КАЖЕ, ЩО НІМЕЧЧИНА СТАРАЄТЬСЯ ДОДЕРЖАВИ СВОЇХ ОБІТНИЦЬ.

Хоче, щоб антанта помогла до збільшення продукції в Німеччині.

БЕРЛІН, 28. червня. — Канцлер, Константин Ференбах, голова нового німецького правительства, обявив нині підчас отворення парляменту, програму правительства.

Він сказав: Хотяй Німеччина приняла версальський мир, то однак так довго, як держави, що були передше ворогами Німеччини, не пристануть на ріжні зміни, то ми не можемо більше нічого зробити, як всіми силами старатись виконати ті наші приречення, о скілько се удається.

В першій мірі ми мусимо зменьшити нашу армію, задержуючи тільки мілітарну поліцію для заховання порядку в краю та бережения наших границь. Позатим мусимо покрити відшкодоване, яке на нас наложено.

Єсли Німеччина не виповнить всіх точок мира, то се не означає нашої злої волі, але обставин, серед яким ми находимося та ворожнечість всіх нас окружаючих сусідів. Затим нашим обовязком на конференції в Спа, є доказати нашим ворогам, що ми зробили все до виповнення версальського мира.

Ми зробили в тім напрямі богато і здається, жаден нарід більше не мігби зробити. І як можна більше зробити, коли наші вороги зі всіх сторін нас формально здержують від виповнення наших приречень? Сего ми докажемо.

Доси ми вже чули деякі голоси, в передше до нас ворожих державах, що коли антанта хоче, щоби ми виповнили наші приречення, то мусить вона в першій мірі постаратись о те, щоби забезпечити нашу продукцію перед внутрішним неспокоєм та робітничими заворушеннями. Се мусимо рівнож віднести на конференції в Спа.

ХОТЯТЬ ЗНЕСТИ ЯРМО, ЯКЕ ТЯЖИТЬ НА ТОРГОВЛІ.

Інтернаціональна палата торговлі виготовила прогресивний плян.

ПАРИЖ, 28. червня. — На конгресі інтернаціональної палати торговлі ухвалено чотири резолюції в справі міжнародної торговлі. В резолюціях протестується проти стягання подвійної такси з чужинців, натомісь домагається визначення комісії яка має уложити плян міжантантської виміни взагалі. Дальше в резолюціях домагається для антантських купців більшого кредиту через період реконструкції як рівнож рівного трактовання заграничних банків.

Премієр Мілеранд, що був присутний на конгресі, сказав: Франція находиться на дорозі до повного відбудовання, тому можете на ню безпечно полягати. Вона стоїть на певних підвалинах і очікує вас. Однак при сій нагоді мушу еще раз повторити, що Америка є надією людства.

З Американців був присутний на конгреси В. Г. Бут з Ню Йорку.

ДІСТАЛИ ВІДПОВІДЬ З МОСКВИ.

Лойд Джордж не конечно вдоволений.

ЛОНДОН, 29. червня. — Красін, большевицький міністер торговлі і промислу, мав нині з британським премієром, Лойдом Джорджом одногодинну конференцію. Предметом конференції була дискусія над відповідю російського совітського правительства відносно сплачування російських царських довгів.

Як звідомляють, та відповідь не вдоволила британського правительства, однак переговорів не перервано. На конференції був рівнож присутний секретар міністерства заграничних справ, Курзон. Відповідь большевицького правительства є дуже вимиїжлива і повна суперечностей. Лойд Джордж повторив еще раз свій погляд що доти, доки совітська Росія не змінить свого становища зглядом Персії і не зверне британських военних полонених, доти не можна числити на якийнебудь успіх переговорів.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ НЕ Є ОБОВЯЗАНА ДАВАТИ ПОМІЧ ГРЕЦІЇ.

Ллойд Джордж вмиває руки.

ЛОНДОН, 28. червня. — Англійський прем. Ллойд Джордж обявив нині в палаті депутатів, що Велика Британія не має ніяких зобовязань давати поміч Грекам в їхній боротьбі проти турецьких націоналістів. Між иншим премієр зазначив, що армію турецьких націоналістів признано яко воюючу армію і тимсамим є вона предметом военного права.

Телеграма з Константинополя доносить, що Греки виладували коло Пандери, на полудневім побережу марморського моря частину своєї армії. Ся армія буде оперувати в полудневих частях Траціі, на північ від Смирни проти турецької націоналістичної армії під проводом Кемала Паші.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ МАЄ НАДІЮ НА „ГОМ РУЛ" ДЛЯ ІРЛЯНДІЇ.

Каже депутатам, що Ірляндці повинні сю пропозицію приняти.

ЛОНДОН, 28. червня. — Премієр англійський, говорячи нині в палаті депутатів про „Гом Рул" для Ірляндії, заявив, що він не дуже гризеться ситуацією в Ірляндії. Він вірить, що коли, ірляндський нарід пізнає, що Америка не поможе до створення ірляндської республіки — а є се дуже важний чинник в їхніх стремлінних — тоді прийде до здорового розуму і приййме пропозицію.

Премієр сказав, що пропонований „Гом Рул" є найбільшим добродійством, яке може англійський нарід зробити Ірляндцям. Промова його на тую тему була дуже банальна і не зробила на коаліції найменьшого враження.

Заворушення в Белфесті.

ЛОНДОН, 28. червня.—Згідно з телеграмою з Белфесту панує там велике заворушення. Вчера вечером і нині над раном понищено і ограблено деякі публичні доми і склепи. Колись поліція старалася тому заробити, то її обкидано градом каміння. Найбільше потерпіли націоналні торговці і деякі з них мусіли все полишити і втікати зі своїми родинами.

Нині в полудне товпа жінок-робітниць накинулась на дім одного націоналіста. З тяжкою бідою прийшлось поліції ратувати його життє. Дім його майже знищено. Заворушення щораз побільшається, так, що всему містови грозить небезпека.

Проголошують загальний страйк в Італії.

РИМ, 29. червня. — В Італії проголошено загальний страйк з винятком зелізниць.

Сполудне сю постанову відкликано, а то тому, що провідники федерації праці тому противились і примусили провідників соціялістичної партії до уступлення зі свого становища.

Савєти закупили велику фабрику машин.

СТОКГОЛЬМ, 28. червня. — Депеша доносить, що совітська Росія закупила в Швеції найбільшу фабрику льокомотив, яка находиться в Тролгеттен.

Тролгеттен лежить яких сорок миль на північ від Готенбурга і виробляє переважно льокомотиви, турбіни і гезові машини.

ЧЕХОСЛОВАКИ ЗОВСІМ ВДОВОЛЕНІ.

Не заплатили еще такси за свою свободу.

ЛОНДОН, 10. червня. — Чехословакія каже, що вона вже виповнила всі точки мирового договору, що відноситься до територій. Вправді в тешенськім окрузі доси еще не відбув ся плебісцит, однак поза тим все находиться в примірнім порядку.

Що відноситься до лінґвістичних справ в Чехословакії, то правительство все зробило, як то було сказано в мировім договорі, а навіть більше, бо дало німецьким меньшостям такі права, які їм не належаться. Рівнож на підставі мирового договору Закарпатська Україна дістала свою автономію.

Що відноситься до фінансової точки мирового договору, особливо що до заплати за свободу, яка виносить три чверти міліона франків в золоті, призначені для антанти, Чехословаччина еще доси не заплатила, але є надія, що вскорі і се приречення виконає.

ҐУЧКОВ ЗБИРАЄ АРМІЮ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

Має також достаточні фонди.

КОПЕНГАҐА, 29. червня. — Приватне звідомлення з Ковна, на Литві, доносить, що бувший міністер війни і маринарки, Ґучков, який між иншим минувшої осени разом з Юденичом наступав на Петроград, згромадив коло Кенігсберга 60-тисячну, добре зброєну армію. З тою армією хоче він провадити війну з совітською Росією.

Ґучков має також в посіданню один біліон марків, які зібрано між російськими вигнанцями в Швеції. Збіркою занявся кузин замордованого генерала Колчака, бувшого голови всеросійського омського правительства і генерал Волков, великий приятель царя Миколи.

Ґучков хоче наступати на совітську Росію через Литву і Латвію. Ся ситуація викликала великий переполох в провідних кругах в зґаданих краях.

ДВА ТИСЯЧІ ПОЛОНЕНИХ В НЕБЕЗПЕЦІ.

Большевицький пароплав затопився, однак пасажерів вратовано.

ЛОНДОН, 28. червня. — Два тисячі британських, австрійських, німецьких і фінських военних полонених затопились на Неві переїзджаючи большевицьким пароплавом.

Инша депеша з Гелсінґфорсу, подає, що корабель затопився, але всіх пасажерів вратовано.

БОЛЬШЕВИКИ МАЛОВАЖАТЬ МИРОВИЙ ДОГОВІР.

Не додержують обітниць даних Естонцям.

КОПЕНГАҐА, 28. червня. — Спеціяльна депеша з Ревалю до данського часопису „Берлінґске Тіденде" доносить, що естонська делеґація з Москви звідомляє, що московське совітське правительство доси еще нічого не зробило в справі виконання приречень, зазначених в мировім договорі між совітською Росією а Естонією.

Депеша додає, що совітське правительство, не тільки не віддає Естонцям лісів, як то зазначено в мировім договорі, але навіть про се не хоче говорити. Естонське правительство зажадало точного виповнення всіх точок договору.

Червона армія масакрує Татар.

ЛОНДОН, 29. червня. — Телеграма з Батум доносить, що большевицькі війська вирізали і змасакрували богато татарського населення в Баку, а опісля насильно завели там совітське правительство.

ОЗНАЧЕНО ЧАС ЗАСІДАННЯ ЛІҐИ НАЦІЙ.

Перша урядова сесія відбудесь в Геневі в падолисті.

ГЕНЕВА, (Швайцарія), 28. червня. — Перше урядове засіданне ліґи націй відбудесь в Геневі в падолисті. Так доносять з деяких столиць европейських держав.

Квестія далекого і близького Сходу, яка буде дискутована на конференції в Спа, буде остаточно полагоджена на сім першим засіданню ліґи націй.

В ГАМБУРҐУ НЕСПОКІЙ З БРАКУ ПОЖИВИ.

Двох вбито а вісімдесять ранено.

ЛОНДОН, 28. червня. — Депеша з Берліна доносить, що підчас заворушень, задля браку поживи, в Гамбурґу, двох людий вбито а вісімдесять легко ранено.

Богато склепів понищено і проголошено облогу міста.

Инша депеша говорить, що деяких поарештовано і приверненно порядок.

МІСТО ОДНОЇ, МАЄМО ТРИЙЦЯТЬ ВОЄН.

Ліґа націй безсильною.

ЛОНДОН, 27. червня. — Перша річниця підписання версальського мира, находить той документ мертвим тілом. Ліґа націй, яку сотворено на те, щоби уникнути дальшої масової різні, не тільки, що не функціонує через відступлення Злучених Держав, але грозить їй цілковита загибіль. Під теперішню хвилю ведеться яких трийцять воєн, а ліґа націй не може запобігти навіть найменцій з них.

Що до самого мира, то жадна з держав антанти навіть не діткнула одної марки з тих гроший які то Німці малиби сплатити готівкою або бондами. Тепер всі, з винятком Франції пізнають, що те ярмо, яке наложив версальський мир на Німеччину, є того рода, що немає в світі такого краю, якийби міг його тягнути тай ще притім і жити.

Українці!

Переконуйте своїх товаришів Поляків, щоби не купували бондів польської позички на шляхотську заборчу війну!

Скажіть їм, що доки будуть робітники підпирати шляхту своїм грошем, доти вона буде над ними панувати.

Скажіть їм, що шляхта добровільно не уступить, але тільки під напором зорганізованого робітництва.

Скажіть їм, що робітники заведуть народоправство тільки тоді, як шляхту зломлять.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

ВАРТІСТЬ АМЕРИКИ ЛЕЖИТЬ В ЇЇ БУДУЧИХ ГОСПОДАРЦІ.

Кулидж вірить, що Америка розвяже проблеми теперішнього світа.

БОРЛІНҐТОН, 28. червня. — Говернор Кулидж, републиканський кандидат на заступника президента, виголосив нині на вермонтськім університеті промову, в якій взиває американський нарід до переберання та розвязання економічних і політичних проблем теперішнього світа. Деякі його висловы заслугують на особливу увагу:

За минулих шість літ Америка навчилась як боротися проти всяких чужосторонних шкідливих впливів та ясно пізнала потребу оборони власних інституцій, свободи та політичної і економічної сили. Американський нарід мусить рівнож з холодною кровю взяти на себе тягар, який накладає на него побіда у великій війні. В першій мірі сей тягар проявляється у високих цінах, з винятком упляновованого використовування (профітірінґ), яке однаковож можна легко побороти збільшенням продукції. Ми у сій війні побороваали деспотизм, а хоронили свободи. Тою дорогою ми ще більше навчились цінити свободу і права чоловіка. І коли Америка має перебрати на себе провід у світі, то мусить її нарід бути вірним тим ідеалам. Нинішні часи є повторенням часів Вашінґтона і Лінколна. Робітничий рух, який переживаємо на наших очах, причиняється до збільшення індивідуальної вартости. Американський нарід поступає і чим дальше, тим більше пізнає, що деспотизм, тиранія і самолюбство тратить ґрунт під ногами. Чи будемо і як будемо ми проводити світом, то залежить від нас самих. Ми маємо всего подостатком, питанне тільки є, чи потрафимо ми зберегти принципи правдивого чоловіколюбства.

СЕРБИ СВЯТКУЮТЬ ПОБІДУ НА КОСОВІМ ПОЛІ.

Уважають побіду християнства над магометанізмом епоховим ділом.

НЮ ЙОРК, 28. червня. — Подібно як Американці обходять 4-го липня, так Серби святкують кождого року річницю побіди на Косовім Полі. Сего року припадає 531-ша річниця. На даху готелю „Меджестик" устроїли вони „Сербську Ніч". Були там промови, співи і образи, які представляли і пояснювали тую історичну подію.

Вчера відбулось в сербській православній церкві богослуження, яким проводив архимандрит Ускокович. Сполудне комітет сербських жінок відбув маленьку демонстрацію, почім сербські дівчата роздавали цвіти.

Треба памятати, що борба на Косовім Полі була одною з найбільших в пятнайцятім столітті. Борба велась між християнами і Турками. Вправді Турки побили Сербів, але мали такі великі страти, що опісля через довший час не могли воювати.

ОХОЧІ ПАТРІОТИ!

До адміністрації „Свободи" надходить богато чисел українського тижневика

„ВОЛЯ"

видаваного у Відни. В них находиться цікавий і обемний матеріял найкращих українських публіцистів і літератів. Числа з кількох місяців можна набути по ціні 25 центів одно.

Хто з охочих патріотів хотів би занятися розпродажею сих зошитів у своїй місцевости і причинитись до матеріяльного споможення сего видавництва, зволить зголоситись до адм. „Свободи", або нехай пришле якусь невеличку суму гроший, а ми вишлемо такому відповідну скількість чисел даю відповідний робот.

Тим в чужині зглядно видавництво воротаєсь в браку матеріяльних средств а розпродажа сих чисел може дати йому богато помочи.

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

"SVOBODA" (LIBERTY)
Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
To Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

В Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При вимін? числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

ПРОЧ З ПОЛЬСЬКОЮ ПОЗИЧКОЮ!

Польща-наїзниця, та, що унаслідила всі найгірші злочини по небіжці Польщі з 18-го століття і доконує їх дальше на нападених народах, осміляється приходити до американської республіки за грішми на продовженне свого розбою!

Не потребуємо повторяти, що обовязком чести кождого Українця є не лише відмовитись купувати бонди польської „паньствової" позички, на продовженне ляцького розбою на нападених українських землях, — але також ще й аґітувати серед Білорусинів і Литовців, щоби й вони не купували тих бондів наїзника на їх землю!

Памятайте, що польські позичкові бонди призначені на пролив крови народів, нападених Польщею, і на дальше їх поневоленне!

ЧЕРЕЗ КОГО СТРАЖДАЄ ТА РУЙНУЄТЬСЯ УКРАЇНА!?

ХТО ПІДКОСИВ САМОСТІЙНУ УКРАЇНУ?

Як в Росії вибухла 1917-ого року революція і на чолі російського революційного правительства станув „кадет" Львов, тоді й Україна стала орґанізуватися в окрему державну одиницю. По правительстві „кадетів" прийшло в Росії трохи радикальнійше правительство трудовика Керенського. На Україні зорґанізувалась тоді із самих революційних елементів Українська Центральна Рада під проводом соціяліста-революціонера, професора Грушевського, а на чолі установленого сею Радою правительства станув Володимир Винниченко. Російське правительство трудовика Керенського не хотіло зразу згодитись на українську державу. Але як бачило, що народ на Україні стоїть за Українською Центральною Радою, за Грушевським і Винниченком,—тоді раде-не-раде мусіло лишити Україну її власній волі.

Який же лад заводили на Україні Українська Центральна Рада і правительство Винниченка? Соціялістичний! Лад робучого народу, — такий як то добре для селян і робітників. Другим „універсалом" Українська Центральна Рада відібрала землю від панів, від царської родини та від монастирів, а віддала її українському робучому народови. Третім „універсалом" Українська Центральна Рада оголосила земельний комунізм, так звану соціялізацію землі. Є то те саме що оголосили большевики в Росії.

А що на се Росія? Замісць підперти революційну Українську Центральну Раду і соціялістичне правительство Винниченка, Росія виступила проти України в імя централізму, в імя імперіялізму, в імя „зединення всіх русских земель". Таксамо як Керенський не хотів признати самостійности України, а Винниченка назвав „зрадником неділимої Росії" — так само большевики, як настали в Росії, виступили проти України, хотяй на чолі українського правительства стояв Винниченко. Що більше! Російські большевики післали на Україну озброєні банди Латишів, Хінців, Кірґізів, Калмуків, Бурятів та наймлених Мадярів (що були в російськім полоні та не мали з чого жити), щоб ті банди покорили назад Україну для Московщини. А прецінь же Україна була тоді соціялістичною державою; проголосила була земельний комунізм та стояла в боротьбі проти Австрії і Німеччини на фронті від Дністра аж до Припеті!

Який же був наслідок нападу російських большевиків на соціялістичну Україну? А такий, що Україна не могла вдержати двох фронтів, проти Москви на сході і проти Австрії й Німеччини на заході, і мусіла шукати згоди з одним із противників. З ким Україна хотіла робити згоду? З большевиками! Але большевики, Ленін і Троцький, тісамі, що поїхали до Берестя Литовського робити згоду з кайзером Вільгелмом і шляхотською Австрією, не хотіли годитись із соціялістичною Україною та з Винниченком. Який був наслідок того? Такий, що Україна мусіла вислати також своїх послів до Берестя Литовського, щоб ті боронили там інтересів України, і щоби Москалі не могли торгувати з Німцями Україною. Се Ленін і Троцький своєю фарисейською тактикою супроти соціялістичної України і супроти Винниченка примусили їх до того, щоб Україна шукала згоди з Німцями. Винниченко бачив лукавство большевиків; видів, що всі його проби щиро погодитись як рівний з рівним, з большевицькою Росією, розбились о лукавство і російський імперіялізм московських шовіністів-большевиків. А що він не вірив і Німцям, то уступив, а на його місце прийшло правительство українських соціялістів-революціонерів. Воно, щоб ратувати українську самостійну державу і позбутись бодай одного ворога, заключило мир з Німцями. Чому не з большевиками? Бо большевики, хотяй пішли на мир з німецьким кайзером, але із соціялістичною Україною іти на мир не хотіли! Натомісць Німці були голодні і згодились на мир.

Осьтак то виглядало „братерське" відношенне соціялістичної Росії до соціялістичної України, в першому періоді української соціялістичної республіки, 1917-ого року.

А як було тоді, коли українські народні маси під проводом Директорії, на котрої чолі знова стояв Винниченко, прогнали Німців і гетьмана з України в 1918-ому році? Повторилась тасама історія, що була 1917-го року! Большевики з Москви, тісамі, що заключили мир з Німцями і гетьманом, кинулись як ненажерливі на нову соціялістичну українську республіку. Не помогли ноти Винниченка до „товариша" Чічеріна. Відповіди Чічеріна на витягнену Винниченком руку до згоди обох соціялістичних республік були наругою над здоровим розумом і над чесною соціялістичною політикою. Чічерін відповідав Винниченкови таксамо як се роблять капіталістичні держави, коли хотять завоювати яку землю. Все те описує Винниченко у своїй книжці „Відродження Нації". Коли большевики, мимо протестів Винниченка прийшли аж на Київ, тоді Винниченко бачив, що його надії розвіяні, та уступив з проводу Директорії. Аж тоді захопив провід Петлюра, кажучи, що получиться хоч би з чортом, аби тільки прогнати лукавих Москалів з України.

Петлюра більше як півтора року пробував боротися проти большевиків власними українськими силами. Але на три фронти (проти большевиків, проти Денікіна і проти Поляків) Україна не була всилі устояти. Поляки, підпирані антантою, зломили галицьку армію. Денікін, також підпираний антантою, займив мало що не всю Україну та окружив Галицьку Армію так, що вона, ратуючись від загибелі, була змушена зробити з ним хвилеву згоду. Страшні хороби нищили українську армію. В тому страшному положенню Петлюра пішов на хибну дорогу і погодився з Поляками, коштом Галичини.

Як би не большевицький напад на Україну, і як би Винниченко був дальше головою Директорії, то Україна не зазнала би була того всього нещастя, яке зазнала. Україна була би соціялістичною державою робучого українського народа, і була би в братському союзі з большевицькою Росією; дніпрянська Україна помогла би була Галичині відбити Ляхів і Галичина належала би нині до України. Також не було би безвихідного положення для України і Петлюра не робив би згоди з Ляхами, але воював би проти них; отже Ляхів не було би ані на Україні ані в Галичині.

Всьому тому, що злого сталося з Україною, завинив імперіялізм московських большевиків; завинив російський шовінізм московських комуністів; завинила ненаситність московських комісарів, та особиста амбіція Раковського і Пятакових. Вони винні за ті ріки крови, що пролились на Україні. Вони винні і за помилку Петлюри і винні сьому, що нині Ляхи є в Галичині і на Україні. Вони, московські большевики, винні тому, що Україна сьогодня не є сильною соціялістичною державою.

Чи можуть ті московські вороги України помогти тепер Україні, коли Ляхи сунуть на Україну? Хвилево так! Для нас добре, що Росія бореться проти Польщі і добре було би, як би большевики потрафили розбити Польщу. Бодай один ворог в той спосіб пропав би. А з другим українські повстанці селяни дали би собі опісля раду, таксамо як вже три рази виганяли большевиків з України.

Обох ворогів України — і Польщу і Московщину, большевицьку чи не-большевицьку, український нарід мусить прогнати із своїх земель.

Аж тоді Україна мала би спокій і могла би зорґанізуватися в державу українського робучого народу.

Без диктату з Москви або з Варшави, але за вільною волею народу на його свобідному зібранню в Києві.

СУД УКРАЇНСЬКИХ КОМУНІСТІВ В СТАРОМУ КРАЮ ПРО НАШИХ БОЛЬШЕВИКІВ В АМЕРИЦІ.

Українські большевики в Америці кождого критикують і нападають, хто не іде під лад большевикам московським. Навіть на **Володимира Винниченка,** котрий є комуністом, нападали вони, бо гадали, що хто вже є комуністом, так має бути слугою московських комуністів (большевиків), а не повинен служити Україні самостійній і мати свою народню політику.

На напади українських большевиків в Америці відповіла віденська українська комуністична ґазета **„Нова Доба",** котра була орґаном В. Винниченка в часі його побуту під Віднем, і осталася й тепер, хотяй він виїхав на Україну.

Часопись **„Нова Доба"** в 15. числі з 12. червня с. р. помістила отсю заяву з приводу згаданих нападів на В. Винниченка:

ЗАЯВА.

Від хвилі оголошення у віденській „Боротьбі" заяви тов. В. Винниченка по нинішній день був і є він предметом ненастанних гострих атаків з українського буржуазного боку. Та не тільки від нього. Частина української робітничої преси в Америці, котра є того переконання, що специяльно набула патент на комунізм, кидалася ввесь час негарно й мокрим рядном на нашого товариша, представляючи його в очах своїх читачів як головного провідника української контр-революції. Ми спокійно дивились на ці діточі атаки. Але вони не устають і досі. Цікава річ, наприклад вініпеґська ґазета „Українські Робітничі Вісти" передруковує кожне число „Нової Доби", від дошки до дошки, без ніяких уваг і коментарів зі свого боку, а рівночасно лає тов. В. Винниченка, буцімто він „стояв на чолі всього українського контр-революційного руху" і т. п. Подібно робить і нюйорська ґазета „Українські Щоденні Вісти", і яка, що правда, взяла рекорд. На підставі перших 6 чесел „Нової Доби" помістила статтю „Старе вино в новім міху", в якій із завзяттем, вартим ліпшої справи, бється або з вітраками, або підсуває нам зі злої волі вимаґіновані річи, та в результаті не дає нам й тов. В. Винниченкові (авторові статті „Українська державність"), свого нюйорського комуністичного благословення. Не вважаючи для себе можливим, входити з редакторами обох ґазет ні в дискусію, ні в полеміку, переходимо над випадами сих гурра-комуністичних „мальчиков без штанов" з погордою до порядку дневного.

Редакція „Нової Доби".

Щиру правду сказала віденська українська соціялістична ґазета про наших „гурра-большевиків" в Америці.

Вони відзначаються тим, що самі нічого не знають ні про соціялізм ні про комунізм, а хотять удержатись яко лідери тільки при помочі крику, лайки, нападів, зневаг і тим подібних признак неграмотного „лідера".

Не лише на Винниченка але на кождого вони нападають, без розбору, без думки, і без розуму, бо їм здається, що як станутъ на становищі „всекритикуючого" критикомана, то найлекше їм буде удержатись на поверхні розбурханих хвиль громадського життя Українців в Америці.

Розуміється, що сим вони не виграють, бо „всекритикоманія" може тільки мати успіх хвилевий, як соломяний огонь, а тривкий успіх може мати тільки солідна, розумна і серіозна праця.

Ґазета „У. Щ. Вісти", котра передруковує „Нову Добу" від дошки до дошки, повинна тепер і заяву сеї часописі передрукувати, як вже не з якоїнебудь иншої раціі, то бодай для комплету.

АНҐЛІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ!

В Анґлії відбувалась річна конвенція так званої Партії Праці (Лейбор Парті). Є се анґлійська робітнича соціялістична партія, котра орґанізує робітництво під стягом боротьби проти капіталізму і котрої цілию є комунізм.

Якже та партія поставилась до большевицької Росії? Відповідь на се питанне дає нам голосованне, яке відбулось в тій справі дня 25. м. м. на згаданій конвенції тої партії. Один з делеґатів поставив був внесенне, щоби Лейбор Парті прилучилась до московського інтернаціоналу, то є, щоби признала засади і методи російських большевиків. Одначе подавляюча більшість конвенції, предсвавляюча майже **три міліони робітничих голосів** (докладно: 2,940.000 голосів) відкинула се внесенне, за котрим заявилось лише несповна 225.000 голосів. Значить: за большевизмом заявилась тільки 14-та часть анґлійського зорґанізованого і клясово та політично свідомого робітництва, натомісць решта заявилася проти большевизму.

Так поставились до російського большевизму свідомі, добре зорґанізовані анґлійські соціялісти, самі прихильники комунізму. А треба знати, що в анґлійській робітничій партії є мало так званих інтеліґентів; провадять її самі робітники; делеґатами на конференції були самі робітники. Але то не Москалі, ані редактори „Українських Щоденних Вістий", котрим здається, що як викинеться богача через вікно на улицю то се є комунізм! Анґлійські робітники добре знають, як виглядає большевизм, бо вони, щоби переконатися про те і мати добрі інформації, вислали були свою звісну делеґацію до Росії. Отсій делеґації анґлійських комуністів так сподобались „гаразди" в Росії, що тепер, на основі справоздання сеї делеґації, робітнича партія трома міліонами голосів проти чверти міліона заявилася проти того, аби прилучитись до програми большевиків.

Та наших большевиків в Америці се певно не переконає. І се цілком зрозуміле, бо їх переконує тільки те, що крикливе і галасливе, а не те, що розумне.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

РЕСПУБЛІКА ЧИ РЕПУБЛИКА.

Іван Чарнецький, Пасейк, Н. Дж. — Слово „република" походить з латинського слова **рес публіка (res publica),** котре значить **річ загальна,** або річ публична. Так Римляни в старовину називали свою державу в часі, коли вона була республікою, значить, коли в певній мірі була правлена народом і була його публичною річию.

Се латинське слово переняли всі культурні народи світа і меньше більше старались задержати первісний звук латинський, але приміняли його і виговір до своєї мови і її духа.

Наприклад **Анґлійці** слово **„res publica"** змінили на **„republic"** а читають його „ріпаблик". **Французи** пишуть „republique", а читають „репіблік"; **Німці** пишуть „Republik" і таксамо читають, і т. д.

Поляки пишуть і читають „републіка", а ще мають також своє вковане слово з часів шляхотської „републіки" — „ржечпосполіта", яке не є добрим висловом, але яке принялося в Польщі і є ще й доси.

Москалі мають слово „республіка", а таксамо **Українці** дніпрянські вживають слова „республіка".

Галицькі Українці, котрі брали чужі слова звичайно через польську або німецьку мову, приняли були з довшого часу слово „република", яке в писанню і вимові властне було зближене до того виразу в польській і німецькій мові.

За галицькими Українцями се слово писали таксамо **американьскі Українці,** котрі переважно походять з Галичини і з Буковини.

Питанне, як писати се слово: **республіка чи република,** чи навіть і **республика,** як дехто пише, є важне, але воно до певної міри вже розвязане, **а розвязане властне дніпрянською Україною.**

На дніпрянській Україні вже принято слово „республіка", не лише в бесіді, в газетах і в книжках, але також в урядовій назві держава називається: **Українська Народня Республіка.**

Про се, котре слово ліпше а котре гірше, можна богато говорити і можуть бути ріжні погляди, але конець кінців остається таки се найліпшим, яке нарід прийме. Слово **республіка** вже приняте на Україні, а як його приняло 36 міліонів народа, то і 4 міліони галицько-буковинських Українців мусить приняти, бо звичайно так буває, що меньшість іде за більшостю а не більшість за меньшостю. На сьому Галичани нічого не стратять, як приймуть слово **республіка,** а колись навіть забудуть, що в них було слово „република". Правда, що таксамо говорять Москалі, але вони всетаки нам близші ніж Поляки, котрі говорять „републіка", а впрочім Українці знати-муть, що вимовляють те слово саме так його вимовляли Римляни, від котрих воно пійшло, а не так як другі народи, котрі переняте слово від Римлян поперекручували.

Значить, оставмося таки при слові **республіка;** вважаймо його за наше і вживаймо його.

ПОЛЬСЬКІ ПОЗИЧКОВІ БОНДИ І РЕДАКТОРИ — А „СВОБОДА І УКРАЇНЦІ.

Марія Боднар, Іст Йонґставн, Огайо. — Стецкевич, Нюарк, Н. Дж. — Є зрозумілою річию, що польські ґазети як „Америка-Ехо" і инші виступають проти „Свободи", бо вони хотять Польщу будувати на Україні, а „Свобода" є властне найбільшим противником польської політики на Україні. Зрозуміла також річ, що якогось польського редактора, Стаха Радло, з ґазети „Америка-Ехо" заболіла душа, коли прочитав у „Свободі" поклик, **щоби Українці не купували польських позичкових бондів.** Ляхи думають по злодійськи, гадаючи, що за напад на Україну Українці їм ще мають заплатити, або позичити гроший на пролив української крови і на ґрабіж українського добра. То є властне злодійський спосіб думания, злодійська льоґіка, бо злодій, як обкрадає чоловіка, то для охорони вкраденого ще готов більшу шкоду зробити обкраденому, а навіть убити його. Українці се дуже добре знають, бо знають дуже добре Ляхів. **Ляхи на Україну не перший раз прийшли. Вони ідуть на Україну сотки літ, а тисячі разів, а все ішли тільки і єдино для грабунку.**

Як вони тепер кажуть, що ідуть „визволяти" Україну, то лише тому, зби світ не кричав проти їх нападу, **а як американським Українцям, або Білорусинам, або Литовцям радять купувати польські бонди, кажучи, що то „для оборони їх країв", то також лише для заблахманення очий. Вони добре знають, що Америка є вільний край, отже тяжко змусити екзекутниками Українців, Білорусинів і Литовців купувати польські позичкові бонди, тож пускають тумана, що то нібито гроші потрібні для оборони країв тих народів.**

Однак Ляхи видять, що вже тяжко здурити Українця, Білорусина, або Литовця, що Лях їм брат, і що вони позичкових бондів заборчої Польщі не куплять, тож злостяться і нападають на Українців, а особливо на ті українські ґазети, котрі отверто говорять правду про польську заборчу і розбишацьку політику.

Польська заборча натура згине аж тоді, як буде зломана силою і розбита раз на все польська заборчість. Тоді польські ґазети не будуть дивуватись, що ґазети українські боронять права свого народу, бо пропадуть в них заборчі гадки. До сього може ще далеко, але прийти мусить.

СПРАВА КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1921-ИЙ РІК.

А. Г., Ню Йорк, Н. Й. — Видавництво „Свободи" приготовило вже календар Українського Народного Союза на 1921-ий рік і він повинен появитися з друку перед новим роком. Буде се календар після змісту зладжений на взорець календаря з 1915-ого року. Буде дуже богатий змістом інформаційним про Америку, Канаду, про американських і канадійських Українців, про Галичину, Буковину, Угорську Україну, дніпрянську Україну, про Росію, про нові республіки і про ріжні важні і цікаві питання дня і нової доби. Всі праці будуть нові і цікаві. Також будуть оригінальні ілюстрації.

Правда, що ціна календаря піднесена о 5 центів, але то тільки через нечувану дорожню паперу, якої ще Америка не запамятала. Ціна 40 центів не є цілком задорога, бо календар У. Н. Союза повинен бути найліпшою українською книжкою, що появиться протягом року.

В теперішних часах за добру книжку треба заплатити і кілька долярів і не треба жалувати, бо добра книжка для писменного чоловіка се найцінніша річ.

Ані У. Н. Союз ані Видавництво „Свободи" на календарі нічого не заробляють, бо продають членам У. Н. Союза по ціні кошту. Вони тільки сповняють свій обовязок, щоби дати членам У. Н. Союза добру книжку. Розуміється, що обовязком членів У. Н. Союза є підперти справу, бо рішенне, чи видавати календар чи ні, залежить від них.

СПОКІЙНО НЕ ВСНЕШ, ЛЮТИЙ КАТЕ!

Розцвілі на гробах зривають квітки,
Брудними руками сплітають вінки,
На теплих ще тілах заводять танки,
Гуляють, пирують без впину.

Їх серця камяні, чола їх мов мідь,
В народні святині наруги ллють їдь,
І в душі і в серця щеплять зради гидь,
Народню ллють кров неповинну.

Пируйте, гуляйте, кров лийте, кати;
Проте не дійдете своєї мети!
Із кождої каплі местник ме рости,
Горіти-ме серце завзяте.

Горіти, стерегти-ме батьківських меж,
Хоч в ранах, хоч в крови, хоч в лунах [пожеж;
Поки ми живемо спокійно не вснеш,
Спокійно не вснеш, лютий кате!

М. Д.

НЕ МОЖУ МОВЧАТИ.

Отвертий лист Ляхам.

(Допись з Филаделфії, Па.).

В статті „Небезпеченьство Ческе", поміщенім в нюйорськім „Курієрі Народовім", дня 29. мая, 1920, ти Ляшне, називаєш Чехів славянськими Прусаками і кажеш, що вони зовсім заслужили на таку назву, та що Славянами вони є тільки з імени а дух їх то зовсім ґерманський. Мені лише дивно, що з подібними словами виступили проти Чехів ніхто инший тілько ти Ляшне, що носиш імя сто раз огиднійше як Прусак славянський, що дух твій міліони раз підлійший як дух ґерманський.

А чиж не буде імя середновічних Татар, котре ти носиш, Ляше, гірше як імя славянський Прусак; чиж не буде дух криміналісти, котрим ти, Ляшне, пересякнена, страшнійший від духа ґерманського? Але ти, татарво ляцька, ческе і в лісі бачиш а свого і під носом не бачиш. Ти кажеш, татарво ляцька, що відколи Чехи відзискали свою незалежність, відтоді вони зовсім проявляють свої заборчі інстинкти; кажеш, що не досить їм було того, що мирова конференція віддала їм три міліони Німців, цілу Словаччину, але вони ще пробували сягати по чисто польські землі. Було би смішно, як би не те, що ти, середновічна татарво ляцька, говориш, що Чехи проявляють свій заборчий інстинкт в той час, коли ти не тільки, що проявляєш свій заборчий інстинкт, але ти, татарво ляцька, вже й на практиці показала найстрашнійший інстинкт, що може бути, а то інстинкт кримінального злочинця. А чиж ти, татарво ляцька, вдоволилася тим, що мирова конференція віддала тобі Познан, доступ до Балтику з Данціґом яко портом і Краків? Ні, ти невдоволилася тим, а в розбійничий спосіб, яко кримінальний злочинець напала на українські землі, Галичину, Холмщину, Підляше, Волинь і Поділє, та ограбила народ до сорочки, чим і викликала страшний голод і ріжні пошести. Ти кажеш, татарво ляцька, що розбійничий напад Чехів на польські землі „утквіл ґлембоко" в памяти польського народу, а як ти думаєш про твій напад, татарво ляцька, на наші українські землі? Я думаю, що ще глибше „утквіл" в памяти українського народу.

Ти кажеш, татарво ляцька, що Словаки чекають на відповідну хвилю, щоби виступити збройно проти Чехів та злучитися з Уграми або з Польщею. Може Словаки і чекають відповідної хвилі, щоби відірватись від Чехів і злучитися з ким буде вигідно, але не з тобою, татарво ляцька. Я не думаю, щоби Словаки, на стільки культурно просвічений народ, хотіли лучитися з темною, дикою татарвою, котра запровадила у своїй Польщі середновічний шляхоцький устрій. А може ти думаєш, татарво ляцька, що в Словаків теж є свого рода Петлюра, котрий злучив бися з тобою, то я тобі скажу, що ти грубо милишся. Такий виродок ляцький, то, на жаль, між Українцями тільки знайшовся; у других народів тобі, татарво ляцька, не знайти Петлюри.

Ти, татарво, щось промовчала про закарпатських Українців? А воно цікаво було-б знати, як там Чехи з ними поводяться. Але ти не згадала, чи не з тої причини, що ти сама, татарво дика, не лише що переслідуєш Українців, але їх нищиш. Ти позамикала в Галичині, Холмщині, на Підляшу і Волині на захід від Стиру всі українські церкви і школи; накинула для народу свою нікчемну татарсько-ляцьку мову; понабивала Українцями тюрми, де нещасні тепер гинуть серед страшних мук, голодні, босі і обдерті. І ради чого, ти все те робиш, середновічна татарво ляцька? Невжеж ти думаєш, що з відродженнем Польщі разом і відродились середновічні шляхоцькі часи, що так бесечно взялася нищити український народ, забуваючи навіть, що тепер 20-тий вік, він електрики, бездротного телеґрафу; телефону, аероплянів, демократії, цивілізації, вік де вже навіть загрожує всему світови большевизм?

І ти середновічна татарво ляцька, в 20-тім віку задумала знищити український народ і на його кістках збудувати „вельков і потенжнов" середновічну шляхоцьку Польщу? Спамятай но, татарво ляцька, 17-тий вік, в котрім то ти домагалася щось подібного від українського народу за часів Богдана Хмельницького, і що з того вийшло? Цілий шлях від Жовтих вод аж до Львова був вкстелений ляцьким трупом, але ти те все забула, а може скажеш, що то було тоді, а то тепер, бо тепер ти маєш Францію за собою? Але постривай, середновічна татарво ляцька!! І ти після того всего смієш щось подібного закидати Чехам? О! Ти середновічна татарво!!!....

Тепер побачимо, як Чехи переслідують закарпатських Українців. Правда, хоч Чехи загорнули собі Закарпатську Україну, то всеж таки дали Українцям самоуправу, хоч маленьку, але дали і не переслідують так Українців, а то видно з того, що Чехи ніодної української церкви не замкнули; позволили отворити школи, не накинули Українцям своєї мови; не позапаковували Українцями тюрем, народ не гине так серед страшних мук, і т. д. Се показує, що Чехи не Прусаки славянські і дух не ґерманський у них, але показує, що Чехи культурний і просвічений народ і дух у них демократичний.

Ти кажеш, татарво ляцька, що Чехи сьогодня зненавиджені всіми народами, котрі окружують їх. Може, бо тепер такі часи, що оден одного ненавидить. В такім разі се не дивниця, що хтось там ненавидить Чехів, але не всі народи. Наприклад ми, Українці, не маємо причини горіти ненавистю до Чехів, хоч Чехи нам добра не зробили. То, що Чехи загорнули Закарпатську Україну, то лише тоді треба завдячити, татарво ляцька, бо ти разом з московськими чорносотенцями плазувала перед антантою і благала, щоби не признавали України. Бо признанне України було-б тобі болячкою в горлі, бо повалилиб твої пляни будовання „великої середновічної, шляхоцької Польщі" а так ти ще може маєш надію при помочі знищення українського народу збудувати її. От де собака зарита!

Тепер цікаво було-б знати, татарво ляцька, хто тебе має за приятеля? Ну, скажеш Французи, Румуни, а далі, ну... Петлюра. От і всі твої приятелі! А неприятелів, то тільки, бодай і не згадувать, аж мені морозно робиться. А тобі, як видно, байдуже, татарво ляцька. Не знаю, на кого ти покладаєшся, чи на свою таки приятельку Францію, чи теж таки „ве своє власне сіли", що так вибрикуєш на всі сторони, що аж берешся, як ти кажеш, і Чехам „ляння" дати? Чи даси ти Чехам „ляння" при теперішних твоїх обставинах, то ще питанне, але тобі, татарво ляцька, не пошкодило з бундючностю заявити публично, що з Чехами так довго не прийде до я-

когось порозуміння, поки доброго „ляння" не дістануть? Хтось би спитав: „За що? Чи не за те, що Чехи, як культурний і просвічений народ недається, щоби якийнебудь середньовічний татаро-лях водив його за ніс?" Хиба більш ні за що! І за те Чехи мають „ляння" дістати? Але, як то каже пословиця: „Ще не спіймав а вже скубе".

Тепер не безінтересно буде перечислити ті всі народи, котрі тебе ненавидять, татарво ляцька, а то: Латиці, Литовці, Білорусини, Німці, Чехи, Українці і Москалі. Ще недавно, татарво ляцька, ти хотіла якусь угоду з Латишами зробити. Таким способом ти думала, що вже водити-меш маленьку Латвію за ніс, але здорово попарилась, татарво ляцька, бо Латвія хоч маленька а не далася тобі водити за ніс. Видно, що Латишам не до вподоби була твоя середньовічна шляхоцька пісня про Інфлянти польські. Не говорити вже о прочих народах, котрим ти татарво ляцька, немало наляла горячого сала за шкіру, а особливо нам Українцям.

Невже ти думаєш, татарво ляцька, що твоя середньовічна Польща, при таких обставинах буде істнувати? Як видно, татарво ляцька, то твоїй меґаломанії не має границь. Ти хотіла би, щоби із зажмуреним оком випускати щиглі в середній Европі та водити народи за ніс. Ба навіть твоїм бажанням є стати на місце Німців і замісць „Дойчланд ібер аллєс" співати „Польска понад вшисткіх". Але, як видно, то тобі не везе, татарво ляцька, бо вже потрохи почали охолоджувати твою меґаломанію і незабаром зовсім охолодять. Бо ти, нікчемна, паршивенька татарво ляцька, що за ледви числиш 15 міліонів Поляків, не діжтешся перевести в життє свою меґаломанію, т. є. не закуєш в кайдани 40 міліонів українського народу, 10 міліонів Білоруського народу і 4 міліони литовського народу. О ні! І свічка „свентего ойца" не поможе! Отже памятай, татарво дика, що ти своїм кримінально-розбійничим нападом на українські землі викопала собі гріб і недалеко вже той час, як ти, татарво ляцька, в тім гробі опинишся.

Але ще не пізно. Ще теє лихо можеш направити! А то так, татарво ляцька: Подай руку всім нападеним тобою народам і скажи: Браття Українці, Білорусини і Литовці, ми Поляки, що в брутальний кримінально-розбійничий спосіб напали на ваші землі, подаємо вам руку до згоди і виходимо з ваших земель, лише простіть нам, браття, за заподіяні вам злочини, бо ми в засліпленню середньовічної, татарсько-шляхоцької меґаломанії думали, що нам знову прийдеться панувати над українським, білоруським і литовським народами...

В такім разі, татарво ляцька, нападені тобою народи простили-б тобі, але не инакше.

Отже ще не пізно!

Але чи ти подаси руку до згоди нападеним народам, татарво ляцька, і чи вийдеш з їх земель добровільно, то треба сумніватись. Ти би радше воліла, щоби на місце Польщі море повстало ніж мала-б нападеним народам подати руку до згоди і вийти з їх земель.

Але всежтаки ще не пізно.

Волинець.

УГОДА З ПОЛЬЩЕЮ.

Прийшов несситий хижак
І сів на нашій межи
І каже: руки лижи,
А дам охлапи відтак,
Як руки лизати-меш.
Чи прийде люд мій, як пес?

Всі плоди зберу я сам
З нив твоїх, що вже мої,
Та дещо і тобі дам,
Як кинеш стяги свої
І руки лизати-меш.
Чи прийде люд мій ,як пес?

Покинеш своє знамя,
Прокленеш память борні,
Забудеш своє імя,
Присягнеш вірність мені.
І руки лизати-меш.
Чи прийде люд мій ,як пес?

Поруку вірности даш
Маєтком, кровю, усім,
Ще й сина свого віддаш
До битви з братом твоїм
І руки лизати-меш.
Чи прийде люд мій ,як пес?

Не прийде люд мій, о ні!
Свята ще народня честь,
Жива ще память борні,
Любов горить ще і месть...
Вже гніву котиться рев—
Не пес народ мій, а лев!

М. Д.

БОЛЬШЕВИЦЬКА РОСІЯ ГОДИТЬСЯ З КАПІТАЛІСТАМИ!

З Лондону, столиці Анґлії, наспіла відомість, що Леонід Красін, голова большевицької торговельної місії а заразом російський міністер торговлі, заявив анґлійській торговельній делеґації, що була в нього, так: **„Коли европейські правительства признають російське савєтське правительство, тоді савєтська Росія без сумніву признасть заграничні позички, уділені Росії ще за царського правительства".**

Що то значить? Се значить, що провідники савєтського російського правительства готові зрадити комунізм і погодитись із західно-европейськими капіталістами; зрадити всесвітню робітничу справу, аби тільки аліянтські буржуазні уряди признали Леніна, Троцького і Красіна! Бо що то значить, що „савєтська Росія готова сплатити довги, затягнені царським правительством у французьких анґлійських та американських капіталістів?" Се значить, що провідники російських комуністів зрікаються боротьби проти капіталізму; признають західноевропейський капіталізм; роблять з ним мир, заключають з ним приязнь! Се значить, що вони зраджують свою дотеперішню програму, — програму боротьби проти капіталізму на цілому світі!

Життє і життєва конечність сильнійші від найкрасшої теорії. Теорія большевицька каже, що нема згоди між комунізмом і капіталізмом, а в практиці тісамі большевики, що голосили сю теорію, висилають делеґацію до Лондону; шукають в той спосіб помирення з капіталістами, — ба, що більше! — кажуть, що будуть платити міліярди царських довгів, аби тільки західно-европейські капіталісти подивились на них ласкавим оком! А відкиж візьмуть вони тих страшних грошей, щоби напхати ще більше каси французьких банків? — Відки?, — очевидно, що з України! На те-ж вони посилали своє військо на Україну та завойовували її, щоби мати де робити реквізиції, забирати хлопам збіже, тягнути соки та кервавицю з українського хлопа, — а потім аби за ті гроші пан Красін мав ласку у Ллойда Джорджа і мав щастє бути Ллойдом Джорджем принятий на послуханню!

А наші большевики ще мають відвагу голосити, що в тій савєтській Росії, котра торгує кровю і потом українського робучого народу, є наше спасеннє. Се тільки вислугуваннє Московщині на те, аби вона мала з чого жити на чужий кошт; аби Москва мала з чого платити свої довги.

Був час, що наш народ, шукаючи ратунку від польського ярма, ішов масово за кацапами, царськими наймитами, котрі дурили його, що тільки цар визволить Галичину з неволі, а сьогодня меньше освідомлені круги нашого народу, таксамо ратуючись перед польською кормигою, ідуть за новітним большевицьким москвофільством. Але як зникло старе царофільство, так недалекий вже час, що наш нарід пізнається теж і на новітньому русофільстві.

ЩО ТО ТАКЕ КОЛЬОНІЗАЦІЯ?

Історичний огляд.

Часто обиваєся о наші уха те слово — кольонізація, кольоністи. Слово то латинське і значить тільки що осадники в цїли управи ріллі. Цілі осади наповнені такими кольоністами звуться кольоніями, а всі старання, щоби якийсь край наповнити чужими осадниками або поселенцями називаємо кольонізацією. Та кольонізація се не лиш латинське слово, але й саму кольонізацію або селюванне чужого краю своїми поселенцями вводили перший раз в життє також Латини або старинні Римляне. Коли вони завоювали якийсь край та не вдоволялися тим, що висилали там своїх урядників, але також своїх поселенців. Вони знали добре, що той край так довго буде для їх держави чужим і ворожим, як довго його населеннє не буде римським або латинським. Тому то по завойованню кождого краю відбирали вони від місцевої людности, що найкрасшу часть землі та роздавали між своїх горожан. Ті зайди з Риму були предметом ненависти тих, що з діда прадіда заселяли той край, бо вони забирали їм не лиш найкрасші їх ґрунти, але також були тою жандармерією, що мала стерегти, щоби сі силою підбиті народи не збунтувалися проти Римлян наїзників. Поволи вводили сі римські кольоністи свою мову в ціле публичне життє та златинщили або зроманізували цілі народи, по яких нині лиш деневе остали сліди. Так зникли з лиця землі первісні жителі нинішної Франції звані Ґаллями, жителі Іспанії, по яких ледви остали решітки десь там в піренейських горах. В той спосіб римські зайди зїли цілі народи, а сі краї стали частю не лиш римської держави, але й частю римської етноґрафічної території.

Другим подібним до Римлян наїзником, що завоювавши чужий край насильно старався зробити з него свою етноґрафічну територію були Німці. Були часи коли ті краї, де нині лежить столиця Німеччини Берлін були оселені славянськими не-німецькими народами. Та вже від семи століть завзято вони зачали над сим працювати, щоби місцеве населеннє винищити а землю віддати своїм людям. В тій цїли поступали в двоякий спосіб: по перше усіми знаними тоді способами винищували місцеву людність, не вагалися навіть перед безпардонним вбиванєм, а по друге насилали в чужий край своїх німецьких поселенців. І поплила ціла фаля німецьких зайдів; історичні книги згадують нам, що славянські племена кілька разів зривалися до бунту, кілька разів сїли села німецьких зайдів кольоністів попелом перед страшним гнївом автохтонів. Та меч показався сильнійшим, славянські краї над рікою Одрою стали німецькими, лиш деневе в мочароватих околицях, на найгірших ґрунтах живе ще й нині около сто пятьдесять тисяч решток колишних панів сего краю під назвою лужицьких Сербів.

В нових часах взором такої непогамованої, захланної кольонізації чужого краю була пруська кольонізація Познанщини. З розпадом Польщі одну польську провінцію звану Познанщиною прилучено до Прус. Спершу Прусаки вдоволялися лише тим, що сей край належав до Прус та в послідних десятках літ вони пізнали, що як довго сего краю не знімчать так довго він не стане краєм справді німецьким; і зачалася робота, треба було на глум робити з польського німецький край. І зачалася кольонізація. Сойм ухвалив закон, що певна часть землі головно фільварки і господарства виставлені на продаж, мусять бути передані в руки Німців, бо сього вимагає інтерес державний. Заложено окреме кольонізаційне товариство в Познані і зачала плисти зі заходу фаля ненависних чужинців-зайдів, що раз-у-раз осїдали як кольоністи поміж місцевою польською людностю. Польський мужик біднів, а Німець богатів, стала грозити небезпека, що край винародовиться а зайда-кольоніст з Познанщини зробить німецький рай. У відповідь на се й польське населеннє, що попало в чужу неволю зачало боротьбу, та як її вести коли Німець далеко сильнійший. Зачалася инша спокійна боротьба.

Місцеве польське населеннє взялося за руки до спільної сильної організації. Всі пильно берегли, щоби побіч землі яку вже ухвалив відібрати пруський сойм, ані одна пядь землі не перейшла в чужі руки. Продавав Поляк землю, то так довго не продав аж знайшов купця-Поляка. Кромі сього польські мужики позакладали сильні господарські організації, які взяли в свої руки продаж всіх плодів землі, а рівночасно закупно всего чого потребує рільник. В сей спосіб старалися як найбільше звільнитися від залежности від Німців.

Та пише свє Письмо: „Бог путь нечестивих погубить", прийшла війна, сильний кольонізатор Німець мусів соромно забратися, а Познанщина злучилася в одну цїлість зі своєю національною державою. Так воно буває...

К.

ЗАПРОШЕННЄ!

Маю честь запросити всіх Високоповажаних Отців, особливо Ровесників і Приятелів бл. п. О. Николая Стефановича на Поминки в Його честь, які відбудуться на С. С. Пітсбурґ, Па., дня 5. липня с. р. **Рано о годині 10-тій відправиться Соборова Служба Божа і Панахида** за душу Покійника, а вечером о год. 7.30 відбудеться **концерт** в Од Феловс Гол, С. С. Пітсбурґ, Па.

З належним поважанням

79 **о. Е. Сидоряк.**

ПОСВЯЧЕННЄ УГОЛЬНОГО КАМІННЯ

в MERIDEN, CONN.

відбудесь під церков св. Отця Николая, cor. Summer St. & Carter Ave. **в понеділок, дня 5. липня (джулая),** о 10-ій годині рано, якого довершить делеґований церковними властями Впр. о. Орест Чорняк, декан з Бріджпорт, Конн., в асисті з парохом о. Онуфрієм Ковальським та численними русько-українськими та американськими священиками. 79-80

Торжество розпічнеться Службою Божою в St. Joseph's Church, відтак процесією до нашої церкви.

Усіх Русинів-Українців з Меріден і сусідних місцевостий на се велике торжество запрошує

ЗАРЯД ЦЕРКОВНИЙ.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

ПОМЕРЛИ В ІТАЛІЙСЬКОМУ ПОЛОНІ.

Спис померлих в італійському полоні, в таборі **Casale di Altamura, Prov. Bari.**

Анюк Василь з Коломийщини, помер 25. лютого 1920.
Андрійчук Василь з Янятинщини, 13. жовтня 1918.
Андрушко Микола з Самбірщини, 11. грудня 1919.
Андрушко Дмитро з Яблонова, 18. марта 1919.
Бабійчук Андрій з Коломийщини, 31. грудня 1919.
Бадецький Мартин з Самбірщини, 4. жовтня 1918.
Барабаш Василь з Золочівщини, 30. вересня 1918.
Баран Михайло з Бережанщини, 18. жовтня 1918.
Баранецький Михайло з Самбірщини, 5. жовтня 1918.
Безпалко Микола з Зборівщини, 9. листопада 1918.
Білан Степан з Мокротина.
Біланчук Микола з Буковини, 20. серпня 1918.
Білоус Василь з Тернопільщини, 4. липня 1918.
Бігорца Микола.
Байдук Данило з Товмача, 20. серпня 1918.
Бориславський Микола з Калущини, 25. червня 1919.
Братус Василь з Дрогобиччини, 12. вересня 1919.
Брак Микола з Львівщини, 2. лютого 1920.
Бринда Василь з Стрийщини, 21. жовтня 1918.
Букало Василь з Комарна, 8. вересня 1918.
Берецький Матій з Селиск, 9. вересня 1919.
Білан Михайло з Станиславівщини, 22. жовтня 1918.
Василик Петро з Бедриковець к. Заліщик, 7. серпня 1919.
Воцеба Павло з Чуцалівки к. Станиславова, 9. серпня 1919.
Васько Микола з Молоткова (?), 18. вересня 1919.
Вівчарук Дмитро з Буковини, 12. серпня 1920.
Васермільн Ґедайде з Львівщини, 3. червня 1919.
Верцюх Мартин з Циброва к. Тернополя, 16. липня 1919.
Вайсятецький Йосиф з Дрогобича, 30. мая 1919.
Вінявський Андрій з Плуковець к. Мостиск, 20. жовтня 1918.
Волянський Михайло з Рунгур к. Печеніжина, 2. січня 1919.
Волощакевич Іван з Подусова к. Перемишлян, 21. квітня 1918.
Вовк Йосиф з Горбачів к. Львова, 14. листопада 1918.
Ґарчинський Йосиф з Ліманової, 1. лютого 1919.
Ґарлінський Осип з Хшанова, 4. вересня 1918.
Гаврилець Гриць з Чернівців, 27. жовтня 1918.
Ґеньсор Михайло з Гусятинщини, 29. жовтня 1918.
Ґелета Федір з Львівщини, 5. листопада 1918.
Ґоргуль Іван з Ліманової, 11. серпня 1918.
Ґорліцький Микола з Стрижова, 9. липня 1918.
Ґурський Михайло з Бучаччини, 6. жовтня 1918.
Ганусей Ілько з Самбірщини, 6. лютого 1920.
Гайко Миколи з Буковини, 12. грудня 1917.
Галушин Стах з Турчанщини, 12. вересня 1919.
Гарасимюк Гаврило, 1. лютого 1920.
Горищак Микола з Дрогобиччини, 13. жовтня 1918.
Гавриляк Микола з Буковини, 29. серпня 1918.
Гирвало Олекса з Бережанщини, 13. лютого 1920.
Гетьман Іван з Бродів 21. жовтня 1918.
Гнатюк Олекса з Коломийщини, 25. жовтня 1918.
Голод Михайло з Дмитрович, 5. лютого 1920.
Голінатий Софрон з Чортківщини, 3. жовтня 1918.
Голюш Іван з Яньчина, 24. марта 1919.
Гаскронтелі (?) Йосиф з Збаращини, 7. мая 1919.
Грицанюк Іван з Надвірної, 27. лютого1920.
Грицюк Іван з Боломийщини, 1. жовтня 1918.
Грималовський Іван з Рогатинщини, 29. серпня 1919.
Гриньчук Михайло з Снятинщини, 3. жовтня 1918.
Гриньчук Пентерей з Сторожинеччини, 1. вересня 1918.
Гринишак Онуфрій з Надвірнянщини, 31. грудня 1918.
Гуменюк Дмитро з Богородчанщини, 19. липня 1919.
Гумен Микола з Львівщини, 25. квітня 1919.
Гундяк Микола з Надвірнянщини, 31. грудня 1919.
Гудий Василь з Бучаччини ? 1920.
Грицюк Семен з Вістови, 1. жовтня 1919.
Гедор Бортин, 1. жовтня 1919.
Гузоватий Василь з Луцькова ? 1919.
Дяльчук Іван з Жовківщини, 23. грудня 1918.
Дідик Михайло з Городеччини, 18. жовтня 1918.
Драган Іван з Грибівщини, 1. лютого 1920.
Дроздовський Михайло з Бучаччини, 28. серпня 1918.
Дудик Осип з Тернополя, 17. жовтня 1919.
Дудик Михайло з Хшанова, 3. вересня 1918.
Дуфанець Матвій з Рудеччини, 12. липня 1919.
Дуфанець Теодор з Богородчанщини, 12. червня 1919.
Думик Федір з Бережанщини, 17. лютого 1920.
Думич Іван з Самбірщини, 19. грудня 1919.
Дурак Семен з Тарнобжеґу, 1. вересня 1918.
Дуль Казимир з Яворівщини, 4. вересня 1918.
Данилюк Семко з Звенигорода, 15. жовтня 1918.
Дубай Степан з Ліска, 15. жовтня 1919.
Дашкевич Ілько з Богородчанщини, 6. вересня 1918.
Данько Василь з Косівщини, 3. січня 1919.
Делявський Василь з Бучаччини, 21. липня 1919.
Жабокруцький Данило з Дзвинячки коло Борщева, 4. квітня 1919.
Жалкович Михайло з Медухи к. Станиславова, 11. мая 1919.
Жовнірчук Матвій з Більча к. Дрогобича, 17. жовтня 1918.
Зубик Василь з Кутова к. Жовкви, 11. грудня 1919.

Богдан Лепкий.

МОЇ ПІСНІ.

Не голосні мої пісні,
Вони лунають, мов у сні.
У сні якімось дивнім, дивнім
В недоспанім, в нездійсненім,
У сні про щастя, про любов,
А дійсність—кривда, дійсність—кров

Шумить до мене тихий гай:
„Повіки затули, сп'вай!
Най сняться нам квітки, весна,
Хоч тут зима й квіток нема".
І кличе поле: „тихо будь!
Піснями серця не троюдь!"

А люди — Люди? Ті мовчать.
Що кращі в тихім гробі сплять,
І знаю, чують там вони
Мої пісні, сі диво—сни?
А другі — другим байдуже,
Для третих я співаю зле.

Вони сичать, немов вужі:
„Нечистий звук, слова чужі,
Співає не у слушний час,
Ся пісня, брате, не для нас!"
Га, не для вас... Я знаю те,
У вас в душі, не те, не те...!

Не голосні мої пісні,
Вони лунають, мов у сні.
У сні якімось дивнім, дивнім
В недоспанім, в нездійсненім,
У сні про щастя, про любов,
А дійсність—кривда, дійсність—кров.

ПОЗІР УКРАЇНЦІ!

Українці, котрі бажають стати горожанами Злучених Держав і котрі говорять і розуміють трохи англійську мову, можуть користати з безплатної науки. Всі особи, котрі дістали вже або мають взяти другі папери, повинні явитись в понеділки, о 8-мій годині вечером, в льокали Pennsylvania R. R. Y. M. C. A., віддаленого один блок від почтового будинку в Джерзи Сіти, Н. Дж. П. Генрі Йонґ, правний представитель є інструктором. Кількох учеників тої вечірної кляси дістали горожанство в Гудсонськім Повітовім Суді. Для осягнення горожанства потрібно Вам американського учителя. Скористайте з нагоди щоби дізнатися про право людини, його обовязки і про інституції того краю, в часі коли маєте се безплатно. 76-81

YOUNG MEN'S CHRISTIAN ASSOCIATION.

КРОВ ВІДКРИВАЄ ЗАБИЙСТВА.

В послідних роках наука стає на услугах кождому, хто лише прийде до неї за порадою. Наука помогла Марконьому видумати бездротний телєґраф, а отсе недавно помогла вона придумати апарат бездротного телефону, якого пробованнє випало надсподівано вдоволяючо. Наука пізнання крови також помогла віднайти найстрашнійші забийства. Коли не помогли ніякі слідження за убийником, так наука пізнання крови доконувала свого і потім впадали на слід убийника.

Одного Француза найшли замордованого в його власній кімнаті, яка була обризкана кровю, хоч на замордованім ніяких ран не було. Думали, що замордований мусів так покалічити свого ворога. Коли вже не помогли ніякі слідження, заналізували остаточно кров. Показалося, що згадана кров була такою кровю, яку має рогата худоба. В місті, як звичайно, можна кров дістати лише в різниці, проте слідчі судії почали слідженнє, розпитуючи, чи не працював хто в різниці, що ворогував з замордованим. Остаточно дійшли до того, що якраз там працює такий, отже його арештували. Почали слідити відтиски пальців, які зґоджувалися з відтисками арештованого і він вкінци признався до вини. Кімнату і замордованого обризкав кровю лише на те, аби на случай арештовання мати доказ, що убийства доконав в самообороні. Безпотрібно навіть покалічив себе.

Подібного морду доконано на иншім чоловікови, і також не могли ніяк впасти на слід морду. Звертав лише на себе увагу чоловік, котрий, наче рідний брат, жалував за убитим і дуже інтересувався цілим слідством. Ніхто на те не звертав би був уваги, як би припадково не були найшли закровавлених його сподень. Коли запитали його о причину, то відповів, що різав гуску і обкровавився. Його виясненнє було подібне до правди, як би крови на сподних були не заналізували. Показалося, що то була кров людини. Убийник признався до вини і його стрінула заслужена кара.

Наука пізнавання крови полягає на хемічнім відділюванню дробинок крови. Перший, що попав на таке відкриттє, був др. Рейхерн, фізіольоґ і біольоґ университету Пенсильвенія. Припадкове відкриттє потягло за собою ряд дослідів, які здобули дослідникови славу міжнародного признання.

Тепер кілька слів щодо самої крови, як складається з міліардів живучих дробинок, що пливають собі в течи і обігають ціле наше тіло в одній мінуті. Скорости такої кровної дробинки не можна порівнати з поспіхом ніякого поїзду. Таких житєдайних дробинок находиться в людськім тілі 26,-500.000.000.000, з того 22,500.-000.000.000 червоних дробинок.

Більшість думає, що кров є червоною. У звірят найнизшої породи дробинкові тільця крови можуть бути безбарвні або мати якусь краску, як от: зелену, червону, жовту, синю, фіолєтову, порпурову, бронзову, бурачкову, магоневу і т. и. Тільця деякої крови є ріжнобарвні. Діланнє, головно барвистих тілець, полягає на тім, що за помочию вдихання повітря дихає також і кров, так що тільця зуживають сейчас кисень; азот знова видихаємо, і чим більше тільця крови є виставлені на діланнє кисня, тим більше ми чуємося здоровими. На тім полягає мабуть і наша енерґія.

Коли прим. який лікар чи бактеріольоґ хоче пізнати кров, він насамперед відділить її хемічно так, що колись живі дробини крови скристалізуються. Тоді дослідник бере таку кров під мікроскоп і пізнає, чи то була кров звіряти чи людини, яка ріжниться одна від другої.

Кришталки крови чоловіка і малпи подібні до себе.

Др. Рейхер думає, що відкриє ріжницю крови поодиноких народів, як також зможе означити в стисло науковий спосіб спорідненнє народів, ба навіть зможе прослідити прикмети одідичення. Тепер він звернув свою увагу на причини двоголових дітий-виродків, і як зарадити, аби те не повторялося. Та чи вдасться йому се осягнути, побачимо.

ЩО ТО Є УКРАЇНА?

(National Geographic Society, Geographic News Bulletin.)

Поляки і Литовці вже через кілька століть знали сю найбільше неспокійну територію, котрою вони хотіли правити, а царська Росія довгі часи непокоїлася сею частию своєї експанзивної імперії.

Україна, або так звана мала Росія, переживала ріжні нещастя. Вона виратувала від голоду старинну Грецію з її кольоніями, а недавно й Німеччина уповала на поживу з українських степів. Тисячу літ назад Київ уже був важним містом. Давно, ще як Саксонці управляли Анґлією, на побережих Дніпра можна було побачити ріжні племена, які занималися торговлею. Релігійних ріжниць не було, бо всі ще були поганами-ідолопоклонцями. Навіть тоді славянський нарід був там безпечний. Орав, сіяв і збирав посіяне зерно, посилаючи надвишку річними сплавами на торг до пристаний Чорного моря.

Імя Україна значить „окраїнні погранича". Від століть вона була запорою, що охороняла Польщу і Литву перед Татарами, Турками й иншими племенами Сходу. Наслідком сього вона мала знаменитих і відважних оборонців.

Населеннє України в тих часах складалося головно з козаків, диких і не здібних до спокійного громадського життя в тих часах. Вони не були якимсь оригінальним племенем, але були людьми, які пішли в степи шукати волі. Широкі степи України, укриті травою висоти коня, де жила ріжного рода звірина, приманювали козаків до себе.

Між ними були Поляки, Литовці, Росіяни, навіть Турки. Вони поробилися знаменитими їздцями-стрільцями, а їх коні відзначалися незвичайною скоростию і витривалостию. Їх ріжниці звичайно зливалися в єдність цілі і принципу.

Україна занимає полудневозахідну Росію з виїмком провінції, званої Бесарабією, котра носить характер балканських країв, бо заселена Болгарами і Румунами.

Границі України не ідуть далеко на північ від Києва і на схід від Харкова, але помимо того Україна сама собою є великим краєм, так велика як Німеччина з двайцять пять чи трийцять мілюновим населеннєм.

Найбільшим містом на Україні є Київ і там зконцентроване усе національне життє, котре є тісно звязане з релігією. а там знаходиться богато святих місць. Свого часу Київ був столицею цілої Росії. Не рахуючи Одеси, найбільше промисловим містом на Україні є Харків.

Принадою України є її безмежні степи. Вони в части нагадують наші західні землі. Весною вони представляють собою море ріжнородних квітів.

Українські селяни звичайно поселюються в долинах над ріками, а міста віддалені одно від другого дуже далеко і нема між ними відповідної комунікації.

На Україні нема богато дуже старих міст. З виїмком Києва і Харкова ніде не знайдете будинка старшого понад сто літ. Нема там старинних церков ані старих княжих дворів. Більшу часть місточок на Україні становлять великі села.

ЗА ЧУЖУ СПРАВУ.

На полях дозрівало збіже. Стебла, що перед кількома неділями ще стояли тонкі й стрункі, тепер поповніли й похилилися покірно, доземно. Заповітний спокій завис над полями, богата надія! Був гарний рік.

Зараз за полями розкинулися поодинокі хати, та аж кількасот кроків дальше починалася сільська улиця, здовж якої розложилися сільські господарства в якім-такім порядку. Майже в середині села на пригорбі стояла старенька церковця, а зараз на проти неї простора читальня, що колись була коршмою, а неоподалік школа.

Над селом царила глибока тишина. Було, як завсігди в жаркі літні дні, від часів, від коли сего селом. Люди робили в полі з ранного ранку аж до перших сумерків. І на полудне не вертали в село, а жіноцтво що зіставало дома, виносило їм полуденок. Скрізь царив святий спокій буденного дня, що від віків царив над селом, як невидимий дух-опікун.

Аж страшна, трівожна вістка сполохала сей відвічний спокій. Прийшлася страшна вістка несподівано, мов грім із ясного неба. Принесли її учасники Шевченкового здвигу зі Львова: в Босні вбили престолонаслідника й його жінку! Часописи потвердили її. Тепер усі сподівалися війни, усі говорили про неї. І не довго ждали. В місяць уже після сеї події появилися на громадській канцелярії й на церкві величезні друковані папері, в яких цісар повідомляв „свої народи", що він виповів війну й вони, „його народи" мусітимуть кріавитися за його справу. І кількадесять людий пішло тоді з села. Сумно, сумно стало в селі. Люди ходили німі, понурі. Всі відчували, що не за рідний нарід, не за рідний край ідуть вони на війну, йдуть жертвувати життєм. Бо щож зробив серський нарід українському народови, а до того кождий був свідомий, що кривда діється власне сербському народови. Ніхто не радів.

Та небаром прийшла радіснійша вістка до села. Росія, царська Росія, відвічний ворог українського народу, виповіла Австрії війну буцім то в обороні Сербії й Австрія згодилася на творення відділів українських добровольців. Як скрізь по селах Галичини, так і в сім селі закипіло як в улію: буде своє військо, яке буде битися не за чужу, а за свою справу, за Україну. Село неначе віджило, хто міг, хто тільки трохи чув у собі силу, навіть старці й діти зголошувалися в ряди „Українських Січових Стрільців", а хто не міг сам іти, що міг і що мав давав на „своє військо". Яка радість, яка гордість панувала в селі, коли чималий відділ „Січовиків" пішов походом до повітового міста, щоб там відбувати перші вправи. А перед вів Степан Якимів, що був кошовим місцевої „Січи". Боже, яка горда була на се його жінка Ксенька. Хоч і сум і тріво́га стискали її серце, що може вона вже його в останнє бачить. Але щож, сеж за свій нарід, за Україну він іде битися, не за чужу справу. І вона горда, випрямлена стояла й ніхто не бачив сліз у її очах. Плакала опісля дома на самоті. Там уже не могла вдержати сліз.

Та не довго трівала радість. Небаром усі вони вернули до села прибиті, пригноблені. Оповідали з' слезами в очах, що в Стрию розпустили їх до дому. Комусь було не на руку, що Українці творять своє військо й він постарався в Відні, що Австрія, як впрочім звичайно не додержала обіцянки. Тільки дві тисячки інтеліґентів задержали а до 15 тисяч селян розпустили. А за сим прийшло друге лихо. Московські війська вступили в Галичину й посувалися все наперед і наперед. Прийшли й до нашого села. Були до весни. Ріжно жилося людям під Москалем, та одно було найважче, що не було ніякої вістки від рідних, що служили в австрійськім війську. Та прийшов час, що Москалі мусіли втікати. Вони хотіли забирати з собою всіх людий здібних до війська, а найбільше завзялися були на Якимова, та він і всі инші крилися в лісах, поки Москалі не втекли. Прийшли Австрійці й зразу стали брати, хто тільки хоч як так був здібний, до війська. Пішло богато з села, пішов і Степан Якимів. Тепер Степаниха не здержувала сліз при людях. Вона кинулася чоловікови на шию й ридала ,важко ридала. А за нею й другі жінка в плач.

Минув місяць. Степаниха дістала лист:

„Дорога Жінко!

Я здоров і поводиться мені, як звичайно при війську та ще й на війні. Думаю все про Тебе. Ми вже від кількох тижнів на італійськім фронті. Доси впало з нашого відділу тільки двох. Будь спокійна, я верну здоров, мені нічо не станеться.

Здоровлю Тебе щиро

Степан.

Після сего листа Ксенька вже місяць ждала й не могла діждатися вістки від Степана. Що другий день ходила сама на почту й питала за листом. Не було. Одного дня вернула вона з почти й сиділа під хатою. Був час на полуденок. Та вона забула про се. Сиділа задумана, понура. Аж прийшли обійко діти її й попросили їсти. Вона старалася заспокоїти їх словами.

Так застав її війт, старий Онуфрій. Він мав якийсь незвичайний вигляд. Високий чоловік нахилявся незручним рухом до дітий, а відтак сказав так ні з сього ні з того:

„О, тому кілька день була завзята битва в Італії".

Степаниха зірвалася на рівні ноги, бліда як смерть.

— Мій чоловік, мій Степан! Що з ним?

— Ну, нічо! Та, правда, й йому дісталося.

— Падоньку! Говоріть, віте, не мучте мене.

І війт оповів їй, що писав йому син із поля. Була завзята битва. Ґранати й шрапнелі падали одна за одною й ширили небувале спустошеннє в рядах війська, а передусім у їх розстрільній. І вони зовсім не знали що роблять. Офіцири командували й вони йшли. Не знали пощо й нащо. І знов упала ґраната близко него. Він, славити Бога, вийшов ціло, але Степанови Якимовому обірвало обі нозі. Його забрали до шпиталю...

— Але він живе? — запитала Степаниха в трівозі.

— Ні, — сказав війт тихо, — він помер у шпитали.

Молодиця заридала важким, нелюдським плачем. Діти припали до неї й теж плакали гірко, гіренько.

А війт повагом пішов дальше.

• • •

Перші дні молодиця не промовила й словечка. Вж й не плакала. Бліда як стіна, спастю ходила вона з важким болем у груди. Гуляся неначе тяжко недужа. Була безрадна й зломана. Всі жалували її.

Минали роки за роками, а війна трівала дальше. Аж прийшов час: Німеччина й Австрія програли. Австрія розлетілася.

І знов вирушали з села на війну, та вже не за чужу справу, а за свою, під жовто-синім прапором.

Рідня випроваджала їх ґень за село. Вийшла й вдовиця Степаниха, хоч не мала кого випроваджувати. За селом кілька молодиць і дівчат розплакалося.

І тоді вона бліда, знеможена обізвалася:

— І чогож ви плачете. Що ваші чоловіки й ваші хлопці не погинули за чужу справу, в далекій чужині, а йдуть битися за свою справу, за свій нарід на рідній землі. Гей, щоб я дала за се, щоб я мого Степана могла тепер випроваджувати туди, хочби й знала, що він іде на певну смерть, алеж се смерть за свій край, за свій нарід. А він згинув за чужу справу, в чужій далекій землі й я навіть не знаю де його могила. Смерть за рідний край не страшна, але згинути марно за чужу справу — отсе важко.

І всі зглянулися на бліду, знеможену молодицю й затихли — неначе пізнали, що їх біль проти болю її — нічо.

Лотан.

Осип Маковей.

ЗА ЗДОРОВЛЄ.

Священик Петро вертав з присілка від хорого. Ішов пішки, бо не було коний. Ніс дари божі, а хлопець дзвонив дзвінком перед ним.

Був ранок, повен сонця, роси і мягкого холоду, який буває літом в перших годинах дня. На полях де-не-де маячіли робітники і робітниці, жайворонки щебетали в повітрю; зрештою було тихо і сонливо.

На дорозі перед собою, досить далеко, о. Петро побачив селянку, що в лівій руці тримала кошик, а в правій палицю, котрою підпиралася. Вона була зігнена, як каблук, наперед і йшла дуже помалу, нога за ногою. Почула дзвінок, оглянулася, не добачила, хто се йде, хвилинку стояла, але потім очевидно по дзвінку здогадалася, що се священик іде від хорого, впала на коліна, поставила кошик і палицю на землю і піднесла тремтячі руки до неба. О. Петро перейшов помалу коло неї, одним поглядом обняв її згорблену, маленьку стать, поморщене лице, як засушене яблоко, тремтячі руки, когута в кошику, палицю,—пізнав бабусю і мовчки пійшов далі просто до церкви.

Вернувши з церкви до дому, о. Петро почув у себе тусаму неміч душі, яку відчував що дня. Колиб у хаті був хтось, що мав би право приказувати йому, він був би працював без відпочинку цілий день, а так сам не мав сили послухати навіть найрозумнійшої своєї думки. Війна знівечила його.

Був у Талергофі. Жінка лишилася дома. Померла від тифу. Двоє меньших дітий забрали до себе Сестри Служебниці; старший син, що не мав де докінчити ґімназії, жив у свояків. Коли о. Петро вернув до дому, застав майже порожну хату. Від людий дізнався, що найбільше покрали таки свої чесні парохіяни. На одній славній ґаздині навіть пізнав спідницю своєї покійної жінки; носила її, як свою, при людях; не соромилася. О. Петро не сказав їй ні слова.

Наняв собі господиню, довів трохи хату до ладу, забрав діти від Служебниць, написав до старшого сина, щоби вертався до дому. Син приїхав, потішив трохи батька, а потім як пійшов, — уже не вернеться ніколи. Погиб у боях під Львовом.

З того часу всі в селі говорили, що їх священик „не при собі". Тихий, спокійний, але не хоче говорити. Ходив, думки думав, сидів у садку годинами, пробував дещо читати і кидав, бо, читаючи, думав про що инше. Робив свою священичу службу по привичці, почуваючи в душі давний, сильний приказ, котрого не міг не послухати, — і так проводив час...

Господиня увійшла в кімнату.

— Прошу пійти і скартати Влодзя, бо набив Галю і вона плаче.

— А дайте-ж мені спокій! — відповів о. Петро твердо. — Карайте самі!

— Не буду карати, бо то не мої діти. Отець повинні ними занятися, бо зовсім змарнуються. Вже великі, а ще читати і писати не вміють.

— Що-ж я тому винен? — боронився о. Петро, як дитина. — Школи нема.

— Тої великої мудрости могли би і самі отець навчити дітий. Я не маю часу.

— А я не маю сили.

— Тут не треба великої сили ні богато часу.

— Добре, добре! Ідіть собі!

— Оттак все! — закінчила господиня розмову і вийшла невдоволена.

По обіді повідомила господиня о. Петра, що прийшла якась старенька бабуся, принесла когута і хоче поговорити з отцем духовним. О. Петро казав прислати її до канцелярії. Увійшла бабуся, тасама, котру рано стрітив на дорозі, оперлася на палиці, котра під рукою тремтіла, як жива, а другу руку простягла до панотця, — думала, що він простягне свою руку до поцілунку. Панотець не простягнув руки, тільки присунув крісло і просив її сідати.

— Задалека дорога для вас — почав розмову.

— Ой, далека, далека — відповіла бабуся. — Я ще досвіта вийшла з дому та ледви дійшла.

— Яке-ж маєте діло до мене, що самі трудилися?

— Та нічого такого важного. Принесла вам когута, замісць гроший, тай прошу вас, щоби ви завтра відправили Службу Божу за моє здоровлє, ачей Господонько святий позволить ще хоч трохи прожити на світі.

О. Петро глянув на бабусю, щоби відгадати, кілько їй літ. Могла мати 70, 80 або й більше.

— Кілько вам літ, бабусю?

— Не знаю, отче духовний. Як була війна з Прусом, то я шлюб брала. Мені було тоді 25 чи 26 літ.

— Отже Служба Божа за здоровлє?

— За здоровлє, за здоровлє, отче духовний. Хотіла би ще прожити на світі біленьким, подивитися, що з того буде. Нема й нема війні кінця, а тут вже смерть за плечима.

О. Петро дивився пильно на бабусю, але притім мав хмарне, суворе лице.

— Чи ви кого втратили на війні?

— Ой, втратила, втратила: наймолодший син загиб, аять, два внуки; про иньших не знаю, чи живі чи ні, бо завойовані.

— Чогож би ви ще хотіли дожити?

— Ріжного. І своїх хотіла би бачити і хотіла би дочекатися, що з нами всіми буде. А чей так до віку загибати не будемо.

— Добре! — відповів отець Петро твердо. — Служба Божа завтра. Будете на ній?

— Буду. Я тут заночую у невістки. Нині не зайшла би до дому.

О. Петро казав господині нагодувати бабусю, а сам виняв старі метрики і почав шукати, коли вона родилася. Родилася 1840. р., отже мала 79 років.

— Цікаво! — шепнув о. Петро сам до себе.

Встав, вийшов у садок і почав ходити по стежці.

— Мені сорок сім років — думав він собі — і я вже не маю охоти до життя, а бабусі 79 — і вона ще хоче бачити, що з нами всіми буде...

Він ходив довго то сюди то туди, а коли вернув у кімнату, здивував господиню питанням: „Де діти? Закличте мені їх!"

Діти прийшли. Вони не знали, що їх жде, і дивилися великими очима на батька. Але батько не був гнівний; погладив їх по волосю, сів собі на крісло, пригорнув їх до себе і заповів несподівану річ, що від завтра буде їх сам учити, бо в селі школи нема.

Забажав жити...

ЧОМУ СУМУЄШ?

Ой ти, Україно,
Чом така сумненька?
Чом така сумненька
Та дуже бідненька?
Руйнували мене
Турки і Татари,
А тепер руйнують
Польські бісурмани.
Бо ті бісурмани
Попалили села;
Ой тому я нині
Така невесела.
Мій нарід бідує
Без хати, без хліба,
А тепер він ходить
Гірше старця-діда.
Тепер в Галичині
Сироти голосять,
Свою неньку-вдову
Все їстоньки просять.
Цитьте, діти, цитьте,
Мати забавляє,
Тата нема в дома,
Десь з міста вертає.
Тато як поверне
З ярмарку до дому,
То принесе булку,
Поділить кождому.
Сироти не знають,
Що тато не верне,
Бо тато на войні
Вже давно померли.
Ой поляг він бідний
За ту Україну,
За свій нарід рідний,
За свою родину.
Лишив сиротята,
З голоду вмирають,
В братів в Америці
Помочи благають.
Ой ви, милі браття,
Щирі Українці,
Не дайте пропасти
Бідній сиротинці.
Ой давайте лепту,
Хто лише кілько може,
А за сю роботу
Заплати вам, Боже!

М. Романчин.

ЗАКРИЛИ ГРІБ.

Закрили гріб Його, печать поклали
І сторожу поставили сильну —
„Ми вже безпечні!" вороги сказали
„Не вийти відси вже Йому!"

Два дни вони оьтак безпечні були,
Два дни їх радість, їх бенкет лунав;
Два дни і сум і жаль і горе гнули
Усіх, хто за Христом свій шлях верстав.

Та в третій день потріскали печати,
Важкий враз камінь відвалив ся, впав;
В день найяснійший сонцю так не сяти,
В сяйві, такім Христос із гробу встав.

І радість ясна між Христові діти
Пійшла луною: „Чудо всіх чудес!
Брати та сестри, тіштеся, радійте,
Христос воскрес, Христос воскрес, воскрес!

А ворогів всіх Правди та Любови
І жах і лють в одну обняли мить,
І валили ся, в дітий Христових крови
Христову Правду та Любов топить.

Даремний труд! В хресті отім кровавім
Борців нових за Правду, за Любов
Нові ряди хрестилися у славі,
Нові ряди свята ростила кров.
І час прийшов: науці враз Христовій
Сей гордий, пишний світ віддав поклін
І відтоді в великий день Обнови
„Христос воскрес!" голосить світа дзвін.

* * *

О, Україно, й Тебе до могили
Поклали були та дали печать:
„Вона умерла!" Крик лунав насилц:
„Ій до життя ніколи вже не встать!"

І ось настав Тобі третій день Обнови,
Воскресла Ти, „Я хочу й буду жить!"
Сказала всім, та ворог хоче в крови
Твоїх дітий знов те життя втопить!

Даремний труд! Нова ся жертва крови
Тобі життє, а ворогам проклін —
Іде вже час всеовітньої Обнови, —
Я Тобі несе і Волю і поклін.

Я. Вільшенко.

НА ЧУЖИНІ.

Ах, хочу я вірить, що ненька Вкраїна
Не спить і не мертва, а стомлена бідна,
І хочеться вірить, що прийде година:
Своя у нас буде вітчина нам рідна.
В сімю величезну злетяться орлята,
Що долею злою з гнізда позабраті...
І радісно скажуть: „О, ні—не
[розпята!...
Мамуню! ти з нами, у любій нам хаті".
Безмежно би вірить хотілось як Богу,
Що тіні Пророків стоять на сторожі...
І скажуть орлятам, що неньку убогу
Покинуть зі страхом багнети ворожі.

Гриць Круговий.

Немецке Яблонне, Чехословаччина.

Осип Маковей.

РОЗЛУКА.

Козак відізджає, дівчинонька плаче:
„Куди їдеш, козаче?

Козаче-соболю, возьми мене із собою
на Вкраїну далеку!

Щодня, коли возьму часопис в руки і погляну на останню сторону, дзвенить мені в ухах отся давня сентиментальна пісня. Завелася в часописях предивна коротенька переписка між розлученими дітьми одного народу. Одні пійшли на схід за Збруч і там мов у морі потонули, другі лишилися в Галичині без листів, без вістки від рідних, — і в розлучених серцях виросла непевність, страх, безмежно туга, любов, що не находить способу, як себе заспокоїти. Так мало треба, тільки вістки невеличкої, що все добре, — і саме тої вістки нема місяць, два, три, пів року. А там війна і вороги, а там тиф, а там голод, нечувана доріжня, студінь, — всяке горе, яке тільки може впасти на чоловіка, що вилетів з родинного гнізда.

Давне, знане горе опущених дівчат і материй, оспіване в чудих, сердешних піснях, давні походи козаків, що гинули по степах і перед смертю мали тільки одно бажанне, дати вістку до родини і мати від неї вісти, хоч по смерти, — все те нагадується знову, мов би на світі не стало зелізниць, почт, телеграфів і телефонів.

Казав собі висипати
високу могилу,
Казав собі посадити
в головах калину.
Будуть пташки прилітати,
калиноньку їсти,
Будуть мені приносити
від родини вісти.

А коли не пташки, то вороний коник, буйний вітер і бистра річка мали занести або принести вісти, — давня, безнадійна, поетична почта наших розлучених предків на Вкраїні далекій.

Тепер післанці певнійші — се часописи, — і вістки певнійші, вони печатані. Та чи доходять вони до тих, до кого висилаються?

Юрку на Вкраїні! Де Ти і що з Тобою? Чому не пишеш? Я дуже стрівожена. — Зоня.

Хто знає, де живе (імя і прізвище), нехай дасть знати зажуреній матери (там і там).

Богданови К. Твоя жінка померла, дитина здорова. Не тужи! Дай знак життя! — Сестра Дозя.

Петрусь у Камянці. Сиди там, не вертай покищо, хоч страшно тужемо за Тобою. — „Зазулька".

І так далі, день в день, цілі місяці! Самі коротенькі візточки від людий, котрі, як би могли, писали би довгі-довгі листи, щоби тільки висказати свою тугу, свій жаль, свою любов. Читаєш ті телеграми невідомих тобі людий і находиш у словах цілі трагедії: розлуку закоханих молодят, журбу материй о синів, смерть у родині, страх перед переслідуваннями, одним словом муку людий, котрі не знають, як собі у тяжкім горю порадити. І на землю, зрошену кровю, паде ще, як осінна тяжка мрака, велитенський смуток тисячів живих сердець. Почерез Збруч на Вкраїну далеку перелітають невидимі сльози, нечутні зітхання і плачі, летить любов, що лучить розлучених, без уваги на всі воєнні кордони.

Щезають кріси і гармати, ворожа політика і самолюбні рахунки сильних — і над великим простором землі зпоза хмар визирає тепле і ясне сонце — невидима сила теплого, доброго людського чуття, що єднає і тих, що осталися у близькій Україні, на захід від Збруча, і тих, котрим несподівано прийшлося жити, воювати або і амирати на Вкраїні далекій.

У ВАЖКУ ГОДИНУ.

Терплю, мучуся, страдаю,
В серці в мене рана,
Але всеж не проклинаю
Вкраїно кохана!

Ярмо звисло над Тобою
І знущань без міри,
І цураються Тобою
Діти-бусувіри.

Рідний Народе, терпиш Ти,
Терпиш Ти без краю,
Та в терпіннях Ти кріпишся,
Ждеш Воленьки-раю.

Так! Не падай, а кріпися,
Все набирай сили,
А все правди лиш держися
І в найтяжшій хвили!

Прийде, прийде час-година:
Скінчаться терпіння
І засяють і для Тебе
Воленьки проміння.

Хто найбільший був Твій ворог
Той з любови словом,
Хто насміхавсь, поклониться
З каяття покровом.

Тож не плакать, не ридати,
А до діла звати!
Не журися, Україно,
Будеш панувати!

Володимир Мартиневич.

Тернопіль, полевий суд, 25. VIII. 1919.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

DETROIT I HAMTRAMCK, MICH.

Спів. Драм. Тов. І. Котляревського відограє в неділю, 4. липня 1920 р. в галі Української Хати під ч. 22 Grayling Ave., Hamtramck, Mich. **ДУШОГУБКА,** драма в 4-ох діях зі співами Т. Трушевського. Режисер Д. А. Вступ 75 і 50 цнт. Початок о годині 7.30. О численну участь просить

78-79 КОМІТЕТ.

ПІТСБУРҐ, ПА.

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

в честь памяти бл. п. о. Ник. Стефановича

довголітного пароха і заслуженого українського патріота в Пітсбурщині устроює **Українська Громада в Пітсбурґ, Па.**

В ПОНЕДІЛОК, 5. ЛИПНЯ С. Р

о годині 7-ій вечером в ODD FELLOWS HALL, при 18-ій і Sarah ул.

Програма обіймає 15 точок, найкрасших утворів, які виконають першорядні місцеві сили. 78-79

Вокальну часть програми виконає „Пітсбурський Український Хор" під управою діріґента С. Яґелли.

Акомпаніямент фортепяновий виконає п-на Ніна Волощуківна.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, подає до відома всім своїм членам, що піврічний мітінґ відбудеться в тую суботу, дня 3. липня, о годині 8-мій вечер, в гали Укр. Нар. Дому, 217 Іст 6-та ул., Н. Й. — Й. Мулярчук, предс.; М. Марків, секр. фін.

БІНІҐЕМТОН, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 21, подає до відома, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 4. липня, в Українськім Драматичнім Клюбі під ч. 21 Ґленвуд стр. На порядку дневнім є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару $1.00. — М. Ґулячок, секр.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Тов. „Запорожська Січ", від. 206, подає до відома, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 4. липня, в гали Лайсіюм під ч. 16 Мейн стр., о годині 2-гій пополудни. Проситься всіх членів, аби кождий прийшов на той мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження. Неявившийся член підпадає карі після статута. Кождий член повинен припровадити з собою хоч одного нового члена. До товариства будемо приймати зі вступним, а до У. Н. Союза після статута. Кождий союзовець має бути на тім мітінґу, бо є справа з календарями на рік 1921. — М. Чагарин, предс.; В. Липський, кас.; Я. Шаравара, секр.

ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИСЯ НАЙЛІПШЕ НА ЛІТО.

Підчас довгих і горячих літних днів є вельми тяжко удержатися при здоровлю, бо з надходячим горячим воздухом ослабленне, спричинене тяжкою працею, стає прикрійше. Необхідним є настроїти свій орґанізм так, аби привернути затрачену енерґію. Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина є якраз тим середником. Він чистить кишки, поправляє апетит і настроює цілий систем до ліпшого; а що найважнійше, він є дуже смачний. На лічення „літної перестуди" Трінера Американський Еліксір Вина є знаменитий. Але мусите мати правдивий Трінера Американський Еліксір і тому налягайте на слово „Трінера". Ваш продавець ліків має також другі знамениті Трінера ліки на складі або може їх для Вас спровадити, особливо Трінера Анґеліка Гіркий Тонік, Трінера Червоні Пілі, Трінера Антипутрін і т. д. JOSEPH TRINER COMPANY, 1333-1345 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

КОЗАЦЬКЕ СВАТАННЯ

на три дії.

ЦІНА 25 ЦЕНТІВ.

Замовленя висилайте враз з грішми на адресу:

„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J

КУПУЙТЕ НАЙНОВІЙШІ КНИЖКИ!

Чернигівка Бувальщина з другої половини сімнайцятого віку, написав М. Костомарів, переклад з передмовою Б. Грінченка. Ціна.....50 ц.

Запорожська слава, історичне оповіданне, написав А. Кащенко. Ціна .....50 ц.

Синя фльота, світова повість, часть І., написав Е. Ґ. Зеліґер, переклав Михайло Лозинський. Ціна......$1.00

Як повстала земля. Ціна.........25 ц.

Гей на Івана, гей на Купала, оперетка в одній дії, написав Петро Федисів. Ціна .....15 ц.

Як осягнути успіх, книжочка для людий, що думають. Ціна........20 ц.

За рідний край, оповіданнє з часів Хмельниччини, написав Никола Бурлака. Ціна .....35 ц.

Блискавиці, суспільна студія. **І. Жовнірські** оповідання, написав Михайло Яцків. Ціна .....50 ц.

Дві староруські повісти про Св. О. Николая, написав д-р В. Щурат. Ціна ..... 10 ц.

Перший збірник найдобірнійших українських пісень для співу (сольо), скрипки, фортепяну і инших сольових інструментів, як корнет, клярнет і мандоліна. Ціна за 50 пісень ..... 50 ц.

Збірка українських народних пісень на скрипку, мандоліну, корнет, саксофон, барітон, альто і тромбон. Ціна $1.00

Співомовки або **Веселі вірші Степана Руданського.** Ціна .....50 ц.

Правда все горою, образ з життя народа зі співами в 3-ох актах, написав Роман Сурмач. Ціна......25 ц.

Звуки України на фортепян. Містить: 1) Дівча в сінях стояло. 2) Ой за гаєм зелененьким. Виданне Укр. Музич. Союза. Ціна.........35 ц.

В неволи темноти (партитура). Ціна ..... 80 ц.

Бувальщина (партитура). Ціна..80 ц.

Нещасне коханнє (партитура). Ціна $1.25

Циганка красавиця (партитура). Ціна $1.50

Запорожський клад (партитура). Ціна $4.50

5 пісень за 5 центів. 1) Український народний гимн. 2) Американський гимн. 3) Боже великий єдиний. 4) Марш соколів. 5) Мар січовий.

Українські краєвиди на переписних картках. Дуже пригожі для пересилання желань або окраси стін хати. В малій рамочці, яку дістати можна в кождім дрібнім склепі, заступлять дешеві а пусті види чужих вам околиць. Ціна за одну...........15 ц.

Замовленя полагоджуєсь відворотною почтою. Листи і належитість просить ся посилати до:

„SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщенне платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошенне з 6 стрічок належить присилати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенне і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванне надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

Не належиться ждати відповідий на листи в справі оголошень, подаваних на адресу „Свободи", бо на такі листи адміністрація не відповідає, але передає їх сторонам, які подали оголошенне. Від сторін належить сподіватися відповіди.

Пошукую свого мужа **ФРАНКА ДОБРОВОЛЬСЬКОГО,** з села Завадки, пов. Калуш, котрий відїхав від мене тому 3 роки, оставляючи мене з малою дитиною. Він є білявий, твар потягла, середного росту. Хтоби о нім знав, або він сам, нехай голоситься до: MARIA DOBROWOLSKA, 35 Evergreen St., Rochester, N. Y. 76-9

Пошукую рідного брата **ГРИЦЬКА ШОСТАКА,** з села Новоставці, повіт Радехів, Галичина. Перебував в Канаді в місті Ст. Боніфейс, Ман. Правдоподібно, що він мав виїхати до краю перед Різдвом і нема чутки про него. Хтоби о нім знав, або він нехай зголоситься на адресу: ALEX. SHOSTAK, 739 N. Wood St., Chicago, Ill. 78-81

Пошукую свого брата **СТЕПАНА ЖУКОВСЬКОГО,** родом з села Старомішцина, повіт Скалат, Гал. Перебував в Клівленд. Хтоби о нім знав або він сам, прошу зголоситися на мою адресу: JOHN HRECZAK, 306 East 24th St., New York, N. Y. 79-80

Пошукую свого мужа **НИКОЛУ КУЧМАНИЧА,** Іванів, з села Телешниця, повіт Ліско, Гал. Він виїхав тому два місяці до Йонгстави, Огайо, а тепер має перебувати в околици Пітсбурґа, Па. Хтоби о нім знав або він сам нехай повертає до хати, де його родина є дуже слаба. Адреса: KATARYNA KUCZMANYCZ, Sta. B, Box 230, W. Berwick, Pa. 79

НА ПРОДАЖ ґросерня і бучерня. Бизнес добре вироблений межи Українцями, Поляками, Росіянами і Литвинами. Властитель продасть досить тано, тому, що виїзджає до краю. По близші інформації голоситись на адресу: K. K., c/o Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J. 79-81

ПОТРІБНО женщини до праці в українському готелі на долі міста Ню Йорку. Мешканнє і харч; платня після умови. Голоситись особисто до властителя: W. LUBACK, 549 Pearl St., New York City. 77-79

ПОТРЕБА молдерів і робітників до зелізної відливарні. Голоситись до: THE JOHN R. FORBES FOUNDRY & IRON WORKS, 17-53 Merseles St., Jersey City, N. J. 79-81

ЩОСЬ ДУЖЕ цікавого для кавалерів і вдівців. Пишіть, залучаючи 2-центову марку на адресу: ROYAL SALES CO., Station O, New York City. 25—

ЗАКЛАДАЮ ВЕЛИКУ КОРПОРАЦІЮ

в якій є 99 процент на 100 певности на знаменитий бизнес і предкладаю тим, що посідають невеличкий капітал, що вони можуть заробити найменше 100 дол. тижнево зараз в почтаках, зістаючи урядником компанії. Приймемо зголошення лише від Українців. Навідайтесь до офісу Room 317, 548 East 13th St., New York City. 77-82

ЕКСТРА! ФАРМИ! ЕКСТРА!

150 АКРОВА ФАРМА, 50 акрів чистого поля засіяного збіжем і засаджено яриною, 100 акрів пасовиско і ліс. Ґавз новий, 5 румів з кухнею укінчено а 6 румів недокінчених, два сади, яблока, пічеса і сливки. Всі знаряди фармерські, дві косарки, два плуги, дві борони, два тяжкі вози і гарний кінь до їзди, 4 корови молочні, дві пари волів, одні річні а другі дво-річні, одна безрога і 30 курий. — Ґавз новий, добра стодола, шопа, хлів і стайні. Властитель з причини виїзду до старого краю спродасть дуже дешево цілу фарму з всіма знарядами за $5.000, а лише саму фарму без знарядів за $3.500. По всі інформації пишіть на адресу: 76,77,79

MR. P. HRYHORAK,
P. O. Box 28, Sta. D, New York, N. Y.

МУЩИНА з досвідом праці в бюрі карт корабельних може заробити добрі гроші. Писати або голоситися особисто: 77-79

A. HERZ,
127 Washington St., New York City.
Телефон: Rector 645.

Г. Хоткевич.

ГУЦУЛИ Й ГУЦУЛЬЩИНА

ЦІНА 25 ЦЕНТІВ.

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:

„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

НОВИНКИ.

Підвисшують ціну на корабельні карти.

Пароплавні компанії, які перевозять людий з Америки до Европи, підвисщили ціну для пасажирів першої кляси о 15 долярів, а для пасажирів другої кляси о 10 долярів. Найнизша ціна за кабіну першої кляси виносить тепер около $230, а на деяких поспішних пароплавах ціна за переїзд через Атлянтійський океан доходить аж до $245.

Конвенція за удержавненнем зелізничих шляхів.

Річна конвенція Американської Федерації Праці заявилася за удержавненнем зелізниць, хоч проти того є її президент Самуіл Ґомперс, який заявляє, що се є кроком в напрямі „поневолення робітників і перетворення їх в державних наємників".

Та проти Ґомперса виступили представники майнерської юнії і представники зелізнодорожних робітників, яких піддержують юнії машиністів і металюрґічних робітників. За Ґомперсом стояли юнія теслів і організації будівельних робітників, але їх число було замале, аби повалити резолюцію в справі удержавнення зелізниць.

Екзекутивна рада Федерації була також за Ґомперсом і вона знаходиться тепер в клопотливому положенню, бо мусить робити старання за удержавненнем зелізниць, або зрезиґнувати.

Мимо протесту і бажання Ґомперса конвенція підвисшила його платню яко президента Федерації з 10 на 12 тисяч долярів річно.

Конвенція рішила дальше, домагатися конґресового слідства в справі „тиранської, брутальної і не-американської заборони свободи слова в Пенсильвенії".

Предвиджують брак дерева в Америці.

Лісова комісія Злучених Держав, яка складається з секретарів трох міністерств, рільництва, внутрішних справ і війни, та чотирох членів конґресу, видала недавно рапорт про лісовий стан в сім краю і доказує, що як правительство Злучених Держав не постарається закупити в деяких східних стейтах лісові землі і контролювати лісову індустрію, то в Америці буде брак деревляного матеріялу. Вже тепер — говориться в згаданім рапорті — в деяких східних стейтах Злучених Держав бракує дерева на виріб паперу, а будівельного матеріялу також дуже трудно дістати.

Лісова комісія вірить, що правительство повинно купити ненадаючуся під управу рілі землю, якої в східних стейтах Злучених Держав є 30,000.000 акрів, і засадити її лісом, котрий дуже придасться Америці за кількадесять літ. З того вже закуплено правительством 1,800.000 акрів і ще призначено 11,600.000 долярів на закупно землі в девятьох стейтах.

Продукція згущеного молока.

Торговельне бюро повідомляє з Вашінґтону, що продукція згущеного молока в Злучених Державах постепенно зменьшується. В часах війни вона була піднялась до найвисшої степени. Властителі молочарських заведень напродукували таку скількість згущеного молока, що тепер не знають, що з ним зробити. Підчас війни майже всі европейські краї купували американське згущене молоко, а тепер імпорт зменьшився до тої степени, що богато молочарських заводів стоять позамикані.

Війна поставила на ноги велике число ріжних індустрій в Злучених Державах, між ними й індустрію молочну, однак з закінченнем війни вони мусять приноровлюватися до передвоєнних норм, що, очевидна річ, не справляє приємности богатим властителям ріжних заводів.

Наука ощадности.

У Вашінґтоні оголошено відділом ощадности при департаменті скарбу Злучених Держав, що стейт Пенсильвенія уводить в публичних і висших школах обовязкові курси ощадности. Стейтовий суперінтендент публичної інструкції в Пенсильвенії, др. Томас Фінеґан, повідомив відділ ощадности у Вашінґтоні, що ся акція являється наслідком недавно відбувшоїся в Пітсбурґу конференції шкільних властий, на котрій були присутні урядники відділу ощадности з Вашінґтону та директори публичних і нормальних шкіл. На згаданій конференції принято резолюції, взиваючі д-ра Томаса Фінеґана додати до шкільних предметів ще й предмет науки ощадности. Се вже є пятий стейт, що заводить курс висше згаданої науки.

Заплатив $10.000 кари.

З Пітсбурґа доносять, що там Дж. Ґілкріст, урядник з „Стандард Шюґер Ко.", заплатив в суді десять тисяч долярів кари за те, що продавав цукор по надмірній ціні.

З Канади прислано чотири міліони до Ню Йорку.

Нюйорська часопись „Ню Йорк Сон" оповістила, що до міста Ню Йорку привезено з Отави кільканайцять пачок золота вартости чотири міліони долярів. Є се частина гроший на сплату канадійського довгу.

Богач записав свою жінку братови.

В Монт Клер, Н. Дж., умер богатир Джан Лейкаф, який любив свого брата так дуже, що силою свого тестаменту віддав йому свою жінку. В тестаменті стоїть виразно написано, що пані Люлю Лейкаф, його вдова, стратить дохід від $40.000, коли віддасться за иншого, а не за Джанового брата, Джорджа Лейкафа.

Говорячий камінь.

В стейті Джорджія є одна невеличка місцевість, яка називається „Говорячий камінь". Деякі люди були цікаві знати, з якої причини сю місцевість названо таким дивним іменем. Цікавість сих людий заспокоює часопись „Бостон Пост" у такий спосіб: В околици названої осади хтось знайшов величезну камінюку, на якій були видрукувані слова „Переверни мене". Треба було богато труду, щоби сей камінь перевернути на другій бік, але коли се зроблено, то цікаві побачили на другім боці сього каменя отсі вималювані слова: „Тепер переверни мене назад, аби я міг здурити ще кого иншого".

„Російський цар" в Ню Йорку.

Чи Николай Романів, скинений з престола цар Росії, про якого безчисленні рази доношено, що він вбитий, то знова, що виратував ся, приїхав до Ню Йорку? Чи він був одним з 13 подорожних, які висіли з товарового пароплава „Джан Лінд", що приїхав тут з Копенгаги? — Отсе є питання, які стараються розвязати власти. Залога корабля з цілою рішучостю заявляє, що бородатий подорожний, котрий їхав сим кораблем 27 днів, є бувшим царем. Він був схожий неначе крапля води до здетронізованого царя. Був вбраний у звичайний одяг простого моряка. Репортер нюйорського дневника, „Ню Йорк Амерікан" поставив йому таке питанне: „Чи се правда, що ви є членом родини Романових і що ваші товариші є членами високих російських родів?" На сей несподіваний запит подорожний змішався і, помовчавши хвилину, відповів: „Мені-б хотілося, щоби ви не завдавали мені сього питання." На заяву, що він плавно говорить по англійськи, загадочний подорожний усміхнувся, та не хотів сказати, де він навчився тої мови. Також само на всі запити репортера, чи він справді привіз зі собою великої вартости дорогоцінности, загадочний подорожний подав тільки вимиваючі відповіди.

Цлові урядники, які дістали повідомленне, що подорожний має з собою дорогоцінностий вартости 5 міліонів долярів, прибули на корабель і дали приказ репортерам забиратися з палуби.

Моряки Американці, які повнили службу на пароплаві, кажуть, що всі ті подорожні, мимо їх звичайних моряцьких одягів, поводилися з загадочним незнакомим з найбільшою пошаною, яку можна бачити тільки серед аристократичних кругів. Всі вони прибули на пароплав перед самим його відїздом з Копенгаги. Ніодин з них не говорив по англійськи, кромі мнимого „царя", який говорив кількома мовами.

Сім років за непокоєнне дівчат.

У Вініпеґу (Канада) перед кількома днями судія Джан Мекдоналд засудив Артура Дейналта на сім років кріміналу за те, що той нападав на переходячі дорогою Ст. Вітал дівчата. Засуджений є молодий ще мужчина, жонатий, і римокатолик.

Дитина випала з ваґона і є здорова.

Через неувагу мами, котра їхала зелізницею Сі-Ен-Аром до Вініпеґу, її пятилітний хлопець, Віллі, випав з ваґона через вікно на двір у хвили, коли вона доїзджала до Портеж Ля Прерій. Кондуктор незадовго спинив поїзд, а бачучи зближаючийся автомобіль, приказав їдучому їхати назад і відшукати хлопця. По пятьох милях дороги найшли хлопчика між секційниками. Він був трохи запорошений, але не дізнав найменьшого потовчення.

Передчутя смерти у звірят.

Англійський учений Валтер Віменс описує в англійських часописях дивні випадки предчутя смерти у звірят. „Я знав пса, — пише він — який із усею рішучостю опирався, коли його хотіли забрати до зелізничого ваґона, хоч дуже тішився, коли міг свому панови товаришити на проході. Коли вкінци його насильно взяли до ваґона, вибіг незвичайно наляканий на плятформу, відси скочив на землю й забився. Знав я коня, що знаменито перескакував перешкоди. Та раз не хотів ніяк перескочити невеличкої перегороди. Змушений їздцем забився при скоку. Кінь, на якім я часто їздив, не хотів перейти попід дерево, попід яке я день у день переїздив на нім. Був день спокійний і тихий. Я обїхав дерево і саме в тій хвили спала з дерева важка гиляка на місце, через яке кінь не хотів перейти. Такісамі досвіди пороблено і з птицями".

Гарні перспективи для тих, що не згинули від кулі і голоду.

На річних зборах Лікарського Товариства в Ню Йорку мав відчит проф. др. Евген Фіск, президент „Інституту для продовження життя". У відчиті він зовсім поважно доказував, що для медицини внедовзі буде легко продовжити життє людини до 1000 літ, а навіть довше. Др. Фіск сам признає, що перспектива так довгого віку була би страшна, та вдержанне важних життєвих функцій в середнім віці, а навіть і старшім, яке зробить можливим подвоєнне, навіть потроєнне пересічного числа літ життя, — є по його думці значно правдоподібнійше і меньше фантастичне ніж явища з обсягу спіритизму. Свої твердження опирає американський лікар на здобутках найновійшої науки, якій вдалося продовжити життє деяких комах 900-кратно. Яко примір довгого віку наводив черепаху, яка жиє 200 літ, „безсмертні" дерева каліфорнійські, що жиють по 1000 літ. „Вічна молодість", по думці професора Фіска, — проблема чисто фізичного характеру.

Пенсія для канадійських інвалідів-жовнірів.

Домініяльний парлямент оноді мав під обрадою справу підвисшеня пенсії для калік-жовнірів і вдів, вислідом якої була ухвала, що замісць $50 будуть платити $75 місячно для тих жовнірів, котрі цілковито не можуть заробляти на своє життє. Вдови по убитих на війні чоловіках будуть діставати $720 річно, замісць $480, як плачено 1918 р. Жовніри, які є на половину нездібними до праці, будуть діставати $45 місячної пенсії. Така підвишка пенсії буде коштувати Канаду 31 міліонів долярів річно.

Коли з наших вояків є хто тяжко покалічений, нехай не забуває, що йому належиться пенсія.

Лок дістав три роки.

Джордж Лок, повернувший канадійський жовнір, який 12. цвітня стрілив до Марії Фідлер з пімсти, що та відмовила йому подати руку, почім впакував кулю у свою голову, зістав цілковито вилічений і 23. червня с. р. засуджений на три роки кріміналу за намірений морд.

„ФАЛЬШИВА ПРИСЯГА".

(У польськім суді).

Саля карних пересправ в повітовім суді. За столом сидить судія, побіч него протоколянт; перед ним стоїть Панько Семчук в характері обжалованого; з него „стягають ґенералія".

— Як називаєшся?

— Панько Семчук.

— Кілько літ?

— Сорок три.

— Діти є?

— Нема, прошу пана „сендзього", лиш один синок.

— Караний?

— Ще ні, бо ще маленький; має півтора року.

— Та не синок, але чи ти був караний?

— Е, я був караний.

— А за що?

— Е, за що — за „фальшиву присягу".

(Піш пан: „карани за збродней ошуства" — шепнув судія до протоколянта).

— Кілько-сь мав літ за то?

— Яких літ?

— Та кілько-сь в кріміналі сидів?

— Та в якім кріміналі?

— Та яку-ж ти мав кару за ту присягу?

— Яку кару?! — „пять ринських" заплатив.

— Пять ринських? То не може бути; таж за фальшиву присягу крімінал.

— Та бігме, прошу пана сендзього, що в кріміналі не сидів, лише пять ринських заплатив.

— А котрий тебе суд судив?

— Та таки самі пан сендзя памятають, як мене Микита Хробак заскаржив за пятку, тай фальшиво на мене присяг і я мусів йому за його фальшиву присягу пятку заплатити.

— Е, та то була „багателька!" — каже судія.

— Ой ні, прошу пана сендзього, то не була жадна багателька, бо я заставив кожух; то такой була фальшива присяга! — обстає при своїм Панько.

А в протоколі стоїть і до нині записано, що Панько Семчук був караний за „збродней ошуства".